

Маријан МИЉИЋ*

УРЕДНИЦИ И РЕДАКЦИЈЕ „ЗАПИСА“ И
„ИСТОРИЈСКИХ ЗАПИСА“ – 1927–2007.
Био–библиографске биљешке

Првог јула 1927. године из штампе је изашао *први* број *Записа*, часописа за науку и књижевност. У црногорској култури и науци мало је тако значајних датума у првој половини 20. вијека као што је покретање овога гласила. Његови покретачи су били *Душан Д. Вуксан*, који је био и *први* уредник, *Илија Зорић*, *Радосав Меденица*, *Милан Вукићевић* и *Видо Латковић*, чланови Уређивачког одбора. Часопис је од тада редовно излазио у мјесечним свескама до маја 1933. године. Онда је услиједио привремени застој и прекид до краја 1934. Од 1. јануара 1935. почиње да излази друга серија *Записа*, гласника Цетињског историјског друштва, у континуитету до априла 1941. године. Уредник је и даље био Душан Вуксан, а уведена је функција одговорног уредника коју је вршио Ристо Ј. Драгићевић.

Посљедњи број *Записа* је штампан у априлу 1941. након слома Краљевине Југославије.

Концепција и структура часописа нијесу се битније мијењале у објема серијама, осим што у другој није било литерарних прилога. Поред чланака и прилога из историје, посебан значај има објављивање архивске грађе из цетињских архива. За то су, прије свега, заслужна оба уредника.

Обје серије су изашле у 146 свесака, на 9280 страница. Била је то својеврсна „вишетомна историја Црне Горе“, хрестоматија и мали архив.

Рат је прекинуо излагање часописа, али су се сачували његово име, традиција и дух.

Чланови Историјског друштва НР Црне Горе, међу којима је био и Ристо Ј. Драгићевић, покренули су објављивање ранијег часописа под

* Аутор је књижевник, публициста и библиограф; руководио је Библиотеке Историјског института Црне Горе.

нешто измијењеним називом – *Историјски записи*. Друштво је било његов власник и издавач. *Први број* овога гласила објављен је у јануару 1948. Поред првог уредника новог гласила, *Јагоша Јовановића*, у редакцији су били још и *Ристо Ј. Драгићевић*, *Јован Ивовић*, *дон Нико Луковић* и *Игњатије Злоковић*.

Историјски записи, као природни наставак ранијег часописа излазе и данас. Прошли су кроз више периода и фаза. Историјско друштво НР Црне Горе је било власник и издавач овога гласила до 1953. године. Те године је Скупштина Историјског друштва НР Црне Горе, 8. новембра, одлучила да Историјски институт Црне Горе „преузме сва права и обавезе о уређивању, издавању и штампању часописа“. *Историјски записи* су од тада до фебруара 1959. гласило Историјског института, а онда је највиши управни орган ове научне установе, Савјет, у фебруару, донио одлуку да то престижно научно гласило буде заједнички орган Историјског института НР Црне Горе и Историјског друштва НР Црне Горе (касније Друштва историчара Црне Горе), што се сачувало до данас.

Записи су у своме вијеку имали двије редакције у два периода излагања, док су *Историјски записи* излазили непрекидно, а до данас су промијенили 12 главних и одговорних уредника. Одговорни уредници су били: *Јагош Јовановић* (1948–1956), *др Андрија Лаиновић* (1957–1958), *др Мирчета Ђуровић* (1959–1962), *др Ђоко Пејовић* (1963–1966), *др Радосман Јовановић* (1967–1974), *др Јован Р. Бојовић* (1975–1979), *др Ђуро Вујовић* (1979–1983), *др Јован Р. Бојовић* (1983–1993), *др Зоран Лакић* (1994–1998), *др Радослав Распоповић* (1998–2001). Од 2002. године главни уредник *Историјских записа* је *др Ђорђе Борозан*, а одговорни уредник *др Божидар Шекуларац*. Од 2006. главни и одговорни уредник је *др Ђорђе Борозан*.

Значајну новину у саставу редакције од 1998. до данас представља њено проширивање, поред чланова из Црне Горе, члановима из иностранства. Тиме је редакција *Историјских записа* добила међународни карактер, мада је и до тада овај гласник био врло познат и цијењен у научним круговима у свијету.

Овај текст је покушај да се часопис представи нешто другачије, кроз рад његових уредника (главних и одговорних), редакција и свих оних који су доприносили његовом угледу и квалитету.

Уредници и редакције, у складу са духом времена и приликама у којима су радили, давали су свој печат и *Записима* и *Историјским записима*, тако да њихови мандатни периоди представљају посебне фазе и граничнике у историјату ових гласила.

Аутор је настојао да каже оно што је чињенично најбитније, без изрицања било каквих судова.

Пошто је вријеме недјељиво, желио је да, поводом јубилеја: осамдесетогодишњице покретања *Записа* и шездесетогодишњице *Историјских записа*, све буде наједно и заједно – *sub specie aeternitas*.

I

ЗАПИСИ ЧАСОПИС ЗА НАУКУ И КЊИЖЕВНОСТ

ПЕРИОД ОД 1. ЈУЛА 1927. ДО АПРИЛА 1933.

Уредник: Душан Вуксан

Уређивачки одбор: Илија Зорић, Радосав Меденица, Милан Вукићевић, Видо Латковић

Записи су излазили у мјесечним свескама од јула 1927. до априла 1933. Од маја 1933 до јуна 1935. дошло је до привременог прекида у излажењу часописа.

Ишаили бројеви:

- год. 1 (1927) књ. I, св. 1–6.
- год. 2 (1928) књ. II, св. 1–6;
књ. III, св. 1–6.
- год. 3 (1929) књ. I, св. 1–6;
књ. V, св. 1–6.
- год. 4 (1930) књ. VI, св. 1–6;
књ. VII, св. 1–6.
- год. 5 (1931) књ. VIII, св.
1–6; књ. IX св. 1–6.
- год. 6 (1932) књ. X, св. 1–6;
књ. XI, св. 1–6.
- год. 7 (1933) књ. XII, св. 1–4.

Први број *Записа* из 1927. године

Од јула 1930. до маја 1932. Душан Вуксан је уредник и одговорни уредник часописа. Свеске за јун и јул уредили су Д. Вуксан, М. Зорић, Р. Меденица и Видо Латковић, који је и одговорни уредник. Затим

је дошло до промјене у уредништву часописа: Видо Латковић, Милан Вукићевић и Радосав Меденица престали су да буду чланови редакције, док су Душан Вуксан и Илија Зорић наставили да га уређују. Од августа 1932. до априла 1933. године власници и уредници су Д. Вуксан и Илија Зорић.

До септембра 1927. часопис је штампан у Бокешкој штампарији у Котору; после тога, до априла 1929. штампарија није навођена, а надале до краја излажења (1941) гласило је штампано у штампарији Зетске бановине „Обод“ на Цетињу.

Записи излазе сваког мјесеца у свескама од 4 табака (64 стране) велике осмине. Формат 23 x 15 см, повез броширан, боја корица сиво-маслинаста или плава. Нумерација је ишла у континуитету из броја у број у оквиру *књиге*. Свака свеска је имала свој садржај, а свака књига сумарни.

Петогодишњица *Записа* обиљежена је у св. 1, књ. X (1932, стр. 1–6).

Душан Д. Вуксан, покретач и уредник часописа *Записи* (3. јул 1881. у личком селу Медак – Београд 24. XII 1944). Студирао у Загребу славистику и класичну филозофију.

У Краљевину Црну Гору је, после краћег службовања у Бјеловару, дошао 1910. за наставника Државне гимназије на Цетињу. Црна Гора је постала његова друга домовина: за њу је везан цијели његов стваралачки вијек, оженио се одивом Петровића, провео најбоље године свога живота и рада.

Послије слома Црне Горе, иако „извањац“, упорно је радио и спасавао што се спасити могло. Захваљујући управо њему сачуване су и публиковане важне тапије Црне Горе и црногорског народа.

У периоду од 1910. до 1913. у Цетињској гимназији био је не само професор матерњег и латинског језика него и први плаћени државни средњошколски библиотекар, који је први извршио каталогизацију књижног фонда гимназијске библиотеке. У томе периоду био је и предавач на Војној школи на Цетињу, а предано је учествовао у културном животу старе црногорске пријестонице.

Душан Д. Вуксан

Пошто је Црна Гора ослободила Метохију и тамо успоставила своју власт, Вуксан је 1913. постављен прво за професора а затим за в.д. директора Велике државне гимназије у Пећи (до 1915). У истој школи радио је од 1918. до 1921, у држави СХС, али је већ 1921. пензионисан у 40. години живота. По пензионисању је изабран за народног посланика у Конституанти. Ипак, нови режим га је 1923. реактивирао и поставио за директора школа у Беранама, прво гимназије а затим учитељске. У јуну 1924. премјештен је на Цетиње и постављен на дужност просвјетног инспектора Зетске области, а 1926. за директора Велике државне гимназије на Цетињу.

Година 1926. је важна не само за Вуксанов живот и рад него и за Црну Гору, јер је тада овај неуморни прегалац и њен пријатељ постављен за в.д. директора тек основаног *Државног музеја*.

Од тада се па све до 1932. посветио сређивању Дворског архива и библиотеке, и, посебно, публикавању архивске грађе.

Д. Вуксан је свој научни рад започео са темама из књижевне историје, у књижевном часопису *Дан*, који је излазио 1911. и 1912. Године 1925. покренуо је часопис књижевно – научног карактера *Ловћенски одјек*, који се угасио послје 12 бројева, што је доживио врло болно.

Иако је у то вријеме Црна Гора личила на „духовну пустињу“ Душан Вуксан се није обесхрабрио него је покренуо нови часопис, *Записе* (1. јула 1927), чији углед је стално растао и изван Црне Горе, а његов значај и улога су данас неспорни. Вуксан је био уредник и најревноснији сарадник новог гласила.

Истина, и *Записи* су имали мањи прекид у свом излажењу (1933–1935). И поред свих сметњи и непријатности које му је режимска власт приређивала, као и увијек надобудни појединци који је прате, Душан Вуксан је подстакао идеју и покренуо активности за оснивање Друштва за проучавање историје Црне Горе, са сједиштем на Цетињу. Оснивачка скупштина Друштва одржано је у априлу 1934. (*Записи* те године нијесу излазили), а 1935. преименовано је у Историјско друштво.

Записи су обновљени 1. јануара 1935. и излазили су до капитулације Краљевине Југославије. Иако је из неких разлога оставио Цетиње, у коме је провео четврт вијека, и даље је остао уредник *Записа* и њихов неуморни сарадник, а није престајао ни његов научно–историјски рад везан за Црну Гору, њено историјско и културно наслеђе. Објављивање архивске грађе и извора, разних исправа и других докумената било је и остало до краја Вуксаново основно научно опредјељење. У одсуству га је замјењивао одговорни уредник *Записа* Ристо Ј. Драгићевић, који је схватао не само значај Вуксанова рада него и величину његове личности. Стога је и касније био и остао Вуксанов досљедни настављач.

Душан Вуксан је под њемачком окупацијом живио у Београду, болестан и тешко оронуо, у великој оскудици и биједи тако да је био принуђен да распрода највреднији дио своје богате библиотеке да би преживио са својом породицом.

Умро је два мјесеца по ослобођењу Београда, у партизанској болници, у 63. години живота.

Његова духовна снага, велико знање, непрекидан и стрпљив рад, резултирали су великим бројем монографских радова (42, рачунајући и књиге које је приредио и сепарате из часописа) затим око 900 разних текстова у периодичним публикацијама (студије, расправе, чланци, прилози, прикази и биљешке).

Од посебних издања издвајамо:

Посланице митрополита Петра I, Цетиње 1935; *Споменица Петра II Његоша – Владике Рада 1913–1951*, Цетиње 1926; *Писма Петра II Петровића Његоша*, књ. I, Београд 1940; *Преглед штампе у Црној Гори 1834–1934*, Цетиње 1934; *Попис књига штампаних у Црној Гори од 1484. до 1940 (Цетиње 1940)*.

Постхумно је, на Цетињу (1951), приређен и штампан рукопис његове књиге *Петар I Петровић Његош и његово доба* (у редакцији Риста Ј. Драгићевића); корпус историјских извора *Грађа за историју Црне Горе*, том 1: 1325–1851 / приредили Бранко Павићевић и Маријан Миљић, Подгорица 2006.

Душан Вуксан је, несумњиво, једна од најистакнутијих личности црногорске културе, просвјете и науке у периоду између два свјетска рата. Он је један од утемељивача црногорске критичке грађанске историографије, што је потврдио монографским дјелима, студијама, чланцима и мањим текстовима и, надам се, систематским сакупљањем, одабирањем, истраживањем и објављивањем архивске грађе и непознатих извора, незаобилазних у изучавању прошлости Црне Горе, просвјете и образовања, живота и обичаја, развоја правне и економске мисли – црногорске државе и народа. Био је изузетан човјек – стваралац, истраживач и научник великог знања, широког интересовања и афинитета. Радио је на многим пословима и био на одговорним дужностима: у просвјети – наставник, професор и државни надзорник; – у култури – библиотекар, музеолог, архивиста, библиограф, покретач и уредник часописа. Истраживачким радом бавио се на пољу историографије, помоћних историјских наука и других дисциплина. Био је стваралац ренесансног духа, енциклопедиста. На жалост, његово дјело није обнављано и критички свестрано проучено, научно истражено и оцијењено, нити је добило монографију коју заслужује, нити он икакво обиљежје адекватно значају његовог дјела и мјесту које му припада у нашој култури и науци.

ЗАПИСИ ГЛАСНИК ЦЕТИЊСКОГ ИСТОРИЈСКОГ ДРУШТВА

ПЕРИОД 1935–1941.

Друга серија *Записа* излази од јануара 1935. до априла 1941. године. Издавач је Цетињско историјско друштво.

Изашли бројеви:

- год. 8 (1935) књ. XIII, св. 1–6; књ. XIV, св. 1–6.
 год. 9 (1936) књ. XV, св. 1–6; књ. XVI, св. 1–6.
 год. 10 (1937) књ. XVII, св. 1–6; књ. XVIII, св. 1–6.
 год. 11 (1938) књ. XIX, св. 1–6; књ. XX, св. 1–6.
 год. 12 (1939) књ. XXI, св. 1–6; књ. XXII, св. 1–6.
 год. 13 (1940) књ. XXIII, св. 1–6; књ. XXIV, св. 1–6.
 год. 14 (1941) књ. XXV, св. 1–4.

Од јануара 1935. до краја излажења уредник је Душан Вуксан, а одговорни уредник Ристо Ј. Драгићевић. Власник за Цетињско историјско друштво је др Милорад Шошкић до јула 1938. Од августа 1938. до краја излажења власник је Цетињско историјско друштво. Претплата је слата унапријед на адресу: Цетињско историјско друштво – Цетиње. Годишња претплата је износила за Југославију 100 динара, а за иностранство 130 динара. Рукописи су стизали на адресу: Уредништву *Записа*, Цетиње.

Часопис је у обје серије практиковао да у новој свесци објављује *исправке* штампарских и других грешака из претходне свеске.

Након Другог свјетског рата, 1948. године, овај реномирани часопис је обновљен под називом *Историјски записи* и у континуитету излази и данас, након 80 односно 60 година.

Записи из 1935. године

Ристо Ј. Драгићевић, одговорни уредник (19. августа 1901, Потпеће – општина Подгорица – 15. децембар 1980, Цетиње) Основну школу је завршио на Цетињу шк. 1911/1912, а гимназију (с прекидом због аустријске окупације) шк. 1921/1922. На Филозофском факултету у Београду дипломирао је на групи за историју 1928. године. Као студент провео је годину дана у Варшави (1926–1927) гдје је на Филозофском факултету слушао предавања из опште историје, књижевности и етнологије. У међуратном периоду радио је као професор средњих школа на Цетињу (гимназије, богословије и учитељске). Од 1937. ради у Државном музеју на Цетињу. Послије Другог

Ристо Ј. Драгићевић

свјетског рата наставио је да ради у истој установи (све до пензионисања 1965) обављајући разне дужности (библиотекар, руководилац Библиотеке и архивског одјељења и директора Музеја). Стекао је стручна звања – музеолог и виши архивиста и научна – научни сарадник и савјетник.

Ристо Ј. Драгићевић је био међу цетињским интелектуалцима који су са Душаном Вуксаном учествовали у оснивању *Друштва за проучавање историје Црне Горе* на Цетињу (1934), убрзо преименованог у *Историјско друштво* (1935). То интелектуално језгро обновило је 1935. часопис *Записи*, који је имао мањи прекид у излажењу. Друга серија *Записа* је излазила до априла 1941. године. Обје серије су изашле у 148 бројева, на скоро 10.000 страница.

Пошто је Д. Вуксан у августу 1936. напустио Цетиње и за стално се преселио у Београд, у одсуству га је замјењивао одговорни уредник *Записа* Ристо Ј. Драгићевић.

Ристо Драгићевић је још као студент скренуо на себе пажњу награђеним радом о црногорским гувернадурима (1926), објављеним у зборнику Професорског друштва *Цетиње и Црна Гора* (Београд 1927, стр. 96–116). Од тада па наредних пет деценија бавио се научно–истраживачким радом.

Његово изучавање прошлости Црне Горе креће се у распону од средњег вијека до новијег доба (половина 20. в.). Поред монографских издања, написао је велики број студија, расправа, чланака и прилога из политичке и културне историје, здравства и санитета, етнографије

и фолклористике, правне историје, дипломатије, увођења телеграфског саобраћаја. Проф. Драгићевић је дао значајан допринос и помоћним историјским дисциплинама.

Његова библиографија биљежи преко пет стотина библиографских јединица. Она одражава сву разноврсност интересовања и тематску разуђеност научног опуса професора Драгићевића.

Највише захваљујући њему као досљедном Вуксанову настављачу, новопокренути часопис, након Другог свјетског рата, као орган Историјског друштва НР Црне Горе појавио се 1948. под именом *Историјски записи*. Поред тога Р. Драгићевић је учествовао у оснивању и раду Историјског друштва НР Црне Горе и у оснивању Института за проучавање историје црногорског народа (3. јула 1948), данас Историјског института Црне Горе.

Своје радове је објављивао у више сталних и повремених публикација, углавном у Црној Гори. Само у *Записима* и *Историјским записима* објављена је скоро половина његових радова. Од 1948. до 1959. био је стално у уредништву овога потоњег гласила, а био је један од уредника у више значајних, углавном јубиларних публикација, члан редакције неколико угледних часописа и посебно *Редакције* за вишетомну *Историју Црне Горе* (1967–1975).

Познаваоци научног рада и цијелог опуса Р. Драгићевића су, поред његове обдарености, марљивости и систематичности, истицали студиозност, методичност, објективност, тачност и досљедност његових текстова. Р. Драгићевић је допринио рашчишћавању низа спорних питања у црногорској историографији, а посебно питању битке на Цареву лазу, доказујући да се она стварно одиграла и оспорио тврдње неких историчара о наводном „тајном уговору“ Црне Горе са Аустријом (који је тобоже датиран у Бечу 12. јуна 1907. године и који су наводно потписали аустријски цар и црногорски књаз, што је касније, нарочито у току Првог свјетског рата, Црној Гори нанијело много штете, као и њеном угледу код савезника). Тај фамозни и по злу јединствени фалсификат проф. Р. Ј. Драгићевић је документовано разобличио својом књигом „*Тајни уговор“ Црне Горе с Аустријом*, Цетиње 1968. По њој је Редакција „*Велике совјетске енциклопедије* у трећем издању избацила раније текстове о „тајном уговору“ (том 18, стр. 5 и том 29, стр. 93).

Ристо Драгићевић је дао велики допринос његошологији бројним радовима о Петру II Петровићу Његошу, расправама о *Горском вијенцу*. Издање овога дјела које је он приредио сматра се једним од најтемељнијих, са најпотпунијим коментаром.

Поред научних радова он је приредио и објавио врло драгоцену архивску грађу. Музејско и архивско наслеђе чувао је од отуђења, али

је и указивао на разношење и страдање црногорске културне баштине, упозоравао на разне злоупотребе и слабу заштићеност.

За допринос црногорској науци и култури проф. Р. Драгићевић је добио бројна признања и одликовања: Награду Предсједништва Владе НР Црне Горе (1948), Награду Владе НРЦГ (1950), Награду Предсједништва Народне скупштине СРЦГ ((1956), Тринаестојулску награду Скупштине СРЦГ (1967) и Награду Скупштине општине Цетиње поводом Дана ослобођења – 13. новембра 1969, Златни знак, признање Црвеног крста Југославије (1974). Добио је такође јубиларну медаљу са дипломом Савеза друштава конзерватора Југославије (1975), Плакету Скупштине Црвеног крста Југославије (1980), Повелу Туристичког савеза СРЦГ (1974) итд. Одличја: Орден рада II реда (1955), Орден заслуга за народ са сребрним зрацима (1964), Орден рада са црвеном заставом (1976).

Млађим генерацијама, нарочито историчарима, био је узор не само својом поузданом писаном ријечју већ и ријетком етичношћу.

Од посебних издања радова Р. Драгићевића издвајамо:

*Архивски подаци о лицима „Горског вијенца“, Цетиње 1948; Васојевићи и Цетиње 1863. године, Цетиње 1939; Гувернадуре у Црној Гори (1717–1830), Цетиње 1940; Канонизација црногорског митрополита Петра I Петровића – Његоша, Сарајево 1935; Људске жртве. Етнографско – историјска студија, Цетиње 1930; Малисорске буне 1910. и 1911. године, Цетиње 1940; Подгорички покољ 1874. године и његове посљедице, Цетиње 1937; Почеци савременог наоружања и организације црногорске војске, Цетиње 1939; Прва аудијенција црногорских емисара код султана, Цетиње 1939; Санитетска служба у Црној Гори 1890–1916, 1972; Сок и сојбина, Цетиње 1938; Уговор Свете столице с Књажевином Црном Гором 1886. године, Цетиње 1940; Уређење телеграфског саобраћаја у Црној Гори, Цетиње 1938; Хрват–баша, Цетиње 1939; Чланица о Његошу, Цетиње 1949. Осим овог посљедњег рада (223 стр.), сви остали су мањег обима и прештампани су из *Записа* или *Историјских записа*.*

Од чланака, студија и прилога из науке наводимо оне из историје и етнологије:

Везе Зете – Црне Горе са јадранским приморјем, Записи, 1935, књ. XIII, св. 3, 4, 5; Митрополит Петар I и мирење крвне освете, Записи, 1935, књ. XIV, св. 5, 6; Прилог историји санитета у Црној Гори, Записи, 1941, књ. XXVI, св. 2, 3, 4, 5; Историјски записи, 1948, књ. I, св. 1–2, 3–4; Његошево укидање гувернадурства, Историјски записи, 1949, књ. III, св. 1–2; 3–4; Тестамент Петра I, Историјски записи, 1949, књ. III, св. 5–6; Дјевојачки институт на Цетињу, Историјски записи, 1949,

књ. IV, св. 4–6; 1950, књ. 5, св. 1; *Црногорске штампарије (1493–1918)*, Историјски записи 1956, књ. XII, св. 1–2, стр. 1–41, XVI табли; *Државни музеј на Цетињу 1896–1956*, Историјски записи, 1957, књ. XIII, св. 1–2, стр. 61–98, итд.

Овом приликом не можемо, због ограничености простора, навести чак ни значајније текстове из његошологије и књижевности, приказе и биљешке, нити публиковану архивску грађу, преводе и др.

ИСТОРИЈСКИ ЗАПИСИ

ПЕРИОД 1948–1953.

Часопис је природни наставак *Записа* и под насловом *Историјски записи* излази од јануара 1948. године све до данас.

Историјски записи су покренути као орган Историјског друштва НР Црне Горе. Од 1953. до 1958. гласило су Историјског института НР Црне Горе, а од 1959. Историјског института НР Црне Горе и Друштва историчара Црне Горе, све до данас. Излазили су на Цетињу до 1959. а од тада у Титограду (Подгорици).

Први одговорни уредник часописа био је **Јагош Јовановић** од 1948. до 1956. године.

Под његовим уредништвом изашли су бројеви:

год. 1 (1948), књ. I, св. 1–6; књ. II, св. 1–6.

год. 2 (1949), књ. III, св. 1–6; књ. IV, св. 1–6.

год. 3 (1950), књ. V, св. 1–6; књ. VI, св. 7–12.

год. 4 (1951), књ. VII, св. 1–12.

год. 5 (1952), књ. VIII, св. 1–12.

год. 6 (1953), књ. IX, св. 1–2

двоброј

год. 7 (1954), књ. X, св. 1–2

двоброј

год. 8 (1955), књ. XI, св. 1–2

двоброј.

год. 9 (1956), књ. XII, св. 1–2

двоброј.

Историски записи из 1948. године

Први Редакциони одбор: Јагош Јовановић, Ристо Ј. Драгићевић и Јован Ивовић.

Редакциони одбор је 1949. био у саставу: Јагош Јовановић, Ристо Драгићевић и Андрија Лаиновић, а од јула 1951. је проширен: Јагош Јовановић, Јован Ћетковић, Ристо Драгићевић,¹ Андрија Лаиновић, Јевто Миловић и Радован Војиновић. У 1952. изостало је име Радована Војиновића, а у наредној Ј. Ћетковића, умјесто њега у уредништво је ушао Славко Мијушковић.

Историјски записи су почели излазити двомјесечно у свескама од по 7 табака (112 страна), али је тај обим незнатно премашиван. Од 1951. гласило излази тромјесечно, а од 1956. полугодишње. Цијена годишње претплате се мијењала из године у годину.

Ријеч уредништва поводом покретања часописа у бр. 1–2 (1948, стр. 1–2).

Јагош Јовановић, одговорни уредник (3. јул 1912, Веље Брдо крај Подгорице – 12. март 1999. Београд; сахрањен у Подгорици). Основну школу је завршио у Спужу, гимназију учио у Котору, матурирао у Подгорици 1931. Филозофски факултет завршио је у Београду 1935. Радио је као средњошколски професор историје на Трговачкој академији у Подгорици (1937) и Дубровнику (1938–1940), на војној Пјешадијској школи у Београду (1945–1947).

Између два свјетска рата припадао је напредном студентском покрету на Београдском универзитету и лијево оријентисаним интелектуалцима због чега је био хапшен, а 1935.

Јагош Јовановић

¹ У личној заоставштини Риста Ј. Драгићевића налази се писмо одговорном уреднику *Историјских записа* Јагошу Јовановићу, чији текст наводимо: „Пошто се не слажем са начином обраде и публикавањем архивског материјала у појединим чланцима *Историјских записа*, као што је, на примјер, у најновијој свесци чланак „Владичин боравак у Мајинама и постанак Слободијаде“, а немам могућности да редовно одлучујем о избору прилога за часопис, молим да ме, на основи члана 18 Закона о штампи, избришете као члана Редакционог одбора. Цетиње, 6. новембра 1950. г. – Члан 18 Закона о штампи: „... или ко допусти да буде означен као уредник, а нема учешћа у одређивању правца листа или у одлучивању да ли ће неки напис бити објављен или не, казниће се лишењем слободe до 4 мјесеца“. (М. Миљих).

интерниран је у логор у Вишеграду. Љевичарске идеје је пропагирао у подгоричком листу „Зета“. У Комунистичку Партију Југославије примљен је 1940. године.

Кад је капитулирала Краљевина Југославија затекао се у Црној Гори. Био је у ужем кругу организатора устанка у своме крају а у току рата налазио се на различитим политичким дужностима у Народноослободилачком партизанском покрету. Након завршетка рата радио је на војној Пјешадијској школи у Београду (1945–1947). Био је први директор прве високошколске установе у Црној Гори – Више педагошке школе на Цетињу 1947. Исте године изабран је за предсједника Историјског друштва Црне Горе, а годину дана касније (1948) за првог предсједника Научног друштва Народне Републике Црне Горе. Један је од оснивача и првих директора Историјског института Црне Горе (1949–1957). Био је међу оним научним и културним посленицима који су међуратни часопис *Записи* обновили под називом *Историјски записи* и био његов први уредник (1948–1958).

У Савезном извршном вијећу у Београду радио је од 1957..

Утемељивач је црногорске енциклопедистике: од септембра 1950. па до 1965. био је главни уредник *Енциклопедије Југославије* за Црну Гору, за коју је написао већи број одредница, а сарађивао је и на *Војној енциклопедији* и *Поморској енциклопедији*.

Јагош Јовановић се предано бавио историјско–литерарним и публицистичким радом. Поред мањих радова, бројних чланака, огледа и приказа написао је неколико вриједних монографских дјела: *Стварање црногорске државе и развој црногорске националности* (Цетиње 1947), прва послеријатна интегрална историја Црне Горе, *Марко Миљанов – књижевна и историјска студија* (Цетиње 1952), *Двјестопедесетогодишњица веза Боке и Русије*, (Цетиње 1948), *Орао на Јанику* (романсирана биографија револуционара др Вукашина Марковића), (Београд 1963), и историјско–литерарна студија *Никац од Ровина* (Београд 1975); *На висинама чојства* (Титоград 1975). Објавио је велики број чланака и енциклопедијских јединица. Од чланака и прилога издвајамо: *Везе Црне Горе са Русијом од друге половине XVI вијека до данас*; Историјски записи I 3–4, 139–160; 5–6, 248–258; III/3–4, 120–133; IV/1–2, 30–36; *Улога Вукотића и Вучићевића у Црној Гори*. – Историјски записи IV/1951, 7–9, 294–310; *Црна Гора у револуционарној 1948. години*. – Историјски записи, I/1948, 1–2, 3–11; *Извјештај руских љекара о црногорским рањеницима и борбама с Турцима 1876. године*. – Историјски записи XXXII/1979, 3, 77–78.

Као педесетогодишњак је пошао у пензију и, напустивши чиновнички живот и обавезе, посветио се, у миру, научном раду – изучавању

прошлости Црне Горе. Добитник је награде Предсједништва Владе Црне Горе (1948) за научни рад из области историје.

ПЕРИОД 1957–1958.

Часопис је орган Историјског института Народне Републике Црне Горе.

Одговорни уредник: др Андрија Лаиновић, директор Историјског института НР Црне Горе – Цетиње

Редакциони одбор: др Андрија Лаиновић, Ристо Драгићевић, Славко Мијушковић и др Јевто Миловић

Власник и издавач: Историјски институт НР Црне Горе

Штампа: Штампарско издавачко предузеће „Графички завод“ – Титоград

Формат: 24 x 16, броширано, боја корица бијела.

Изашли бројеви:

год. 10 (1957), књ. XIII, св. 1–2 двоброј

год. 11 (1958), књ. XIV, св. 1–2 двоброј

Андрија Лаиновић, одговорни уредник (8. новембар 1903, Грахово – 24. мај 1986, Скопље; сахрањен у Подгорици). Основну школу и гимназију завршио је у Подгорици. На Филозофском факултету Београдског универзитета студирао је историју, упоредну књижевност и француски језик (1923/1924) у Паризу 1924/1925) на Сорбони. Дипломирао је у Београду 1927.

Припадао је напредном, лијево оријентисаном омладинском и студентском покрету.

Тада је почео да сарађује са више листова у Црној Гори и Србији. Од завршетка студија до 1943. године, као професор радио је (и често премјештан због политичких убјеђења) у гимназијама у Подгорици, Ливну, Никшићу, Бијелом Пољу, Беранама...

Андрија Лаиновић

Током рата био је директор гимназија у Бијелом Пољу и Беранма. После је капитулације Италије балисти су га у Пећи изручили Њемцима, али успијева да побјегне из логора и стигне до Београда, а затим у Лазарево код Зрењанина, у коме је с породицом живјела његова сестра. У Банату је службовао до 1948. године.

Од 1948. до 1956. предаје као професор у Средњој партијској, Медицинској и на Вишој педагошкој школи на Цетињу. После тога радио је у Министарству просвете Црне Горе и постављен за директора Завода за унапређење школства (1956–1957). Основне студије и боравци у Паризу трајно су га везали за француску културу и определијели за изучавање француско – црногорских односа, за превођење француских аутора, историчара и путописаца, које су се бавили прошлошћу Црне Горе, те публикавању докумената и других историјских извора. Докторирао је на Сорбони (1956), одбранивши докторску тезу *Француски политички утицај у Црној Гори од 1853. до 1860.* На мјесто директора Историјског института у Подгорици постављен је 1957. године и ту је функцију вршио само годину дана. У истом том периоду био је одговорни уредник *Историјских записа.*

Крајем 1958. године изабран је за предавача на Филозофском факултету у Скопљу на предмету Историја народа и народности Југославије у новом вијеку, од 1959. као ванредни, а од 1966. као редовни професор. Био је шеф катедре за историју. На Филозофском факултету у Приштини хонорарно је држао предавања. Пензионисан је 1975. године.

Његов научни и истраживачки рад везан је за политичку историју југословенских народа. Посебно се бавио прошлошћу Црне Горе, Србије и Македоније у 19. и почетком 20. вијека.

Сарађивао је у бројним часописима и листовима. Библиографија његових радова премашује 350 јединица. Његови чланци и прилози се, поред политичке историје Црне Горе, односе и на културну прошлост, историју градова, здравства, а бавио се и другим темама.

Као посебна издања издвајају се: *Три Француза у Црној Гори* (1949), *Кратак преглед прошлости Титограда* (1950), друго издање: *Подгорица и Андрија Лаиновић* приредио Бранислав Ковачевић (Подгорица 1995), *Побједа на Граховцу 1858. у списима савременика* (1957), друго издање: *Побједа на Граховцу у списима савременика / са предговором проф. др Бранислава Ковачевића* (Никшић 1998); 3. (репринт) издање под истим насловом (Подгорица 2008). *Студије и огледи из историје дипломатије* /приредио др Ђорђе Н. Лопичић (Београд 2007). – У овој књизи је објављен 51 Лаиновићев рад, те библиографија његових радова и неколико биографских текстова о њему. Наводимо значајније радове који нијесу ушли у поменути зборник. *Питање заштите црно-*

горских поданика у иностранству 1879. године. – Историјски записи V/1952, 1–3, 124–128; *Један прилог историји наше здравствене културе.* – Историјски записи, VI/1953, 1, 291–297; *Неки први подаци о везама између Црне Горе и Русије.* – Историјски записи, VIII/1955, 1–2, 385–389; *Француски конзул у Скадру Ијасент Екер и његова прва посјета Црној Гори.* – Историјски записи; IX/1956, 1–2, 191–196; *Једно Ваџликово гледиште из 1858. г. о независности Црне Горе.* – Историјски записи, X/1951, 1–2, 99–114; *Један црногорско – турски спор 1858. године.* – Историјски записи, XI/1958, 1–2, 354–358; *Нови подаци о Његовом животу и раду: шта је публициста Белфон писао о Његову у једном француском листу,* Политика (Београд), год. LIX, бр. 17581, (16. IX 1962), стр. 4; *Од старе Рибнице до данашњег Титограда.* – Комуна (Београд), год. XII/1965, бр. 2, стр. 29–31; *Отварање Миркове вароши 1886,* Побједа (Титоград), год. XII, бр. 2446 (19. IX 1965), стр. 13; *Неки посмртни обичаји у Подгорици, данашњем Титограду.* – У: Рад XI–ог Конгреса Савеза фолклориста Југославије у Новом Винодолском, 1964. – Загреб, 1966, стр. 397–403; *Француски научник Гијом Лежан о Његову,* Стварање, год. XXI, бр. 10 (1966), бр. 1173–1177; *Преписка црногорског књаза Данила са двором Наполеона III,* Врањски гласник, књ. VIII (1972), стр. 321–348; *Одлука албанских првака из околине Тузи 1913. године,* Овдје (Титоград), год. IV, бр. 40 (1972), стр. 30. Објављивао је историјске изворе и грађу за историју Црне Горе и Македоније.

А. Лаиновић је одликован Орденом рада III степена и Орденом рада са црвеном заставом.

ПЕРИОД 1959–1962.

Часопис је орган Историјског института НР Црне Горе и Историјског друштва НР Црне Горе.

Одговорни уредник: др Мирчета Ђуровић

Редакциони одбор: Димо Вујовић, Славко Мијушковић, др Нико С. Мартиновић, Ђуро Мрваљевић и др Мирчета Ђуровић.

Историјски записи у овом периоду излазе четири пута годишње. Власник и издавач је Историјски институт НР Црне Горе.

Штампа: Штампарско предузеће „Обод“ – Цетиње.

Изашли су сљедећи бројеви:

год. 12 (1959) књ. XV, св. 1–2; књ. XVI, св. 3–4 двоброј

год. 13 (1960) књ. XVII, св. 1–4.

год. 14 (1961) књ. XVIII, св. 1–4.

год. 15 (1962) књ. XIX, св. 1–4.

Формат: 24 x 16, броширано, боја корица бијела.

Уредништво наводи разлоге који су навели Редакцију да број 2 за 1959. годину буде посвећен искључиво историји Црне Горе XVI и XVII вијека.

Мирчета Ђуровић, одговорни уредник (25. август 1924, Даниловград). Гимназију је завршио на Цетињу (1945), Економски факултет у Београду (1949), постдипломске студије на Институту друштвених наука у Београду (1951), а докторску дисертацију је одбранио на Економском факултету, такође у Београду (1956).

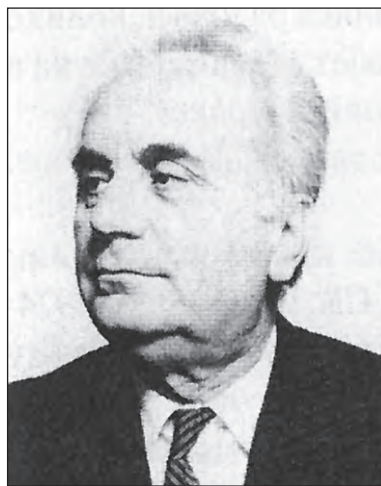
На Историјском институту Црне Горе радио је од 1951. до 1960. као руководилац научног одјељења и уредник часописа *Историјски записи* (1959–1962). У исто вријеме је био ангажован и у Научном друштву Црне Горе.

На новоотвореном Економском факултету у Титограду 1960. изабран је за ванредног професора на предмету Политичка економија и био први декан тога факултета (1960–1964). За редовног професора изабран је 1971. године. Био је први ректор Универзитета Црне Горе (1974–1978). М. Ђуровић је за дописног члана Друштва за науку и умјетност Црне Горе изабран 1973, а за редовног члана Црногорске академије наука и умјетности 1981. године и њен је председник од 1985. до 1989.

Биран је у разне универзитетске и академијске форуме, комисије и друга тијела.

М. Ђуровић се бави научним истраживањима у области привредне историје, економског развоја Црне Горе и другим темама економске теорије и праксе, политичке економије.

Поред *Историјских записа*, уређивао је и *Гласник Одјељења друштвених наука ЦАНУ*, *Универзитет данас*, *Годишњак Економског факултета у Титограду*. Био је у редакцијама више часописа и у редакцијама зборника радова са бројних научних скупова.

Мирчета Ђуровић

У оквиру програма ЦАНУ руководио је макропројектом *Развој производних снага Црне Горе*.

Објавио је велики број прилога у часописима и зборницима радова.

Незаобилазни су његови монографски радови из економске историје Црне Горе:

Трговачки капитал у Црној Гори у другој половини XIX и почетком XX вијека. – Цетиње: Историјски институт НР Црне Горе, 1958; *Новчани заводи у Црној Гори*. – Цетиње: Народна књига, 1959; *О акционарским друштвима у Црној Гори*. – Титоград: Историјски институт НР Црне Горе, 1959; *Црногорске финансије 1860–1915*. – Титоград: Историјски институт НР Црне Горе, 1960; *Промјене у друштвено – економској структури Црне Горе*. – Титоград: Институт за друштвено – економска истраживања, 1964; *Функционална способност средстава за рад радних организација у Црној Гори* Бошко Глушчевић, Мирчета Ђуровић. – Титоград: Институт за друштвено – економска истраживања, 1967; *Политичка економија. Дио II*. – Титоград: Савез социјалистичке омладине Економског факултета, 1970; *Политичка економија. Трећи дио*. – Савремени капитализам. – Титоград: Савез социјалистичке омладине Економског факултета, 1975; *Политичка економија. Дио I*. – Титоград: Савез социјалистичке омладине Економског факултета, 1976; *Изабрана дјела I–III: Трговачки капитал у Црној Гори у другој половини XIX и почетком XX вијека* / Мирчета Ђуровић. – Подгорица : ЦИД : Централна банка Црне Горе, 2008; *Црногорске финансије: 1860–1915* / Мирчета Ђуровић. – Подгорица: ЦИД, Централна банка Црне Горе, 2008; *Студије и чланци* / Мирчета Ђуровић. – Подгорица: ЦИД : Централна банка Црне Горе, 2008.

Остали радови:

Основица и облици зеленашења у Црној Гори и развитак зеленашког капитала у другој половини XIX вијека. – Историјски записи, Цетиње, VI/1953, књ. IX, 2, стр. 429–457; *Испитивање хидропотенцијала и пројектовање хидроенергетских објеката у Црној Гори (1898–1912)*. – Годишњак Економског факултета у Титограду, 1963, 1, стр. 89–106; *Неке карактеристике структуре инвестиционих улагања у Црној Гори*. – Пракса, Титоград 1964, 1, стр. 17–33; *Основне карактеристике социјалне и економске структуре индивидуалног пољопривредног газдинства*. – Пракса, Титоград 1965, 2, стр. 95–116; *Техничко – технолошке основе индустрије у Црној Гори*. – Титоград, Институт за друштвено – економска истраживања, 1968, 22 стр; *Претпоставке самоуправне интеграције друштва*. – [У књизи]: Социјализам и нација, Титоград, Одјељење ЦК СК Црне Горе за информације, Центар за идеолошко – политичко образовање у ЦК СК Црне Горе, 1971, стр.

95–113; *Суперконцентрација капитала у савременом капитализму*. – [У зборнику]: Рикардо, Маркс, Лењин и савремена економска мисао. Поводом јубилеја капиталних дјела Рикарда, Маркса и Лењина. радови са научног скупа, Херцег Нови, 26–28. октобра 1977. – Титоград: Црногорска академија наука и умјетности 1980. том II, стр. 175–192. (Научни скупови, књ. 6, Одјељење друштвених наука, књ. 2); *Неки проблеми екстра дохотка у систему расподеле самоуправног социјализма*. – [У зборнику]: Проблеми самоуправног система. Поводом 30.годишњице самоуправљања у Југославији. Радови са научног скупа, Херцег Нови, 17–19. септембра 1980. Том I–II. – Титоград: Црногорска академија наука и умјетности, 1982, том II, стр. 393–402. (Научни скупови, књ. 8, Одјељење друштвених наука, књ. 4; *Економска проблематика у дјелима Дима Вујовића / Мирчета Ђуровић*. – У: Научно дјело академика Димитрија Дима Вујовића / уредник Миомир Дашић. – Подгорица : Црногорска академија наука и умјетности, 1994. – (Зборници радова, књ. 6). – стр. 107–120; *Научна мисао академика Бранислава Шошкића / Мирчета Ђуровић*. – У: Гласник одјељења друштвених наука. – књ. 8 (1995), стр. 191–199; *Покушај стварања акционарских друштава у Црној Гори почетком XX вијека*. – Историјски записи, 12/1958, 1–2, 113–132; *Формирање акционарских друштава у Црној Гори почетком XX вијека*. – Историјски записи, 12/1959, 3–4, 79–111.

Обављао је бројне друштвене функције, био је народни посланик и члан највиших партијских органа Савеза комуниста Црне Горе и Југославије.

За свој научни и стручни рад академик Мирчета Ђуровић је добио низ друштвених признања, одликовања и плакета: Орден Републике са сребрним вијенцем, Тринаестојулску награду и Награду *Октоих*.

ПЕРИОД 1963–1966.

Часопис је орган Историјског института и Историјског друштва НР Црне Горе.

Излази четири пута годишње.

Одговорни уредник: др Ђоко Пејовић

Редакциони одбор: др Димо Вујовић, Славко Мијушковић, др Мирчета Ђуровић, Петар И. Ракочевић и др Ђоко Пејовић. Од бр. 4 за 1963. у уредништву је Радоје Пајовић умјесто Петра И. Ракочевића.

Власник и издавач: Историјски институт НР Црне Горе.

Штампа: Издавачко штампарско предузеће „Обод“ – Цетиње.

Изашли бројеви:

год. 16 (1963) књ. XX, св. 1–4.

год. 17 (1964) књ. XXI, св. 1–4.

год. 18 (1965) књ. XXII, св. 1–4.

год. 19 (1966) књ. XXIII, св. 1–4.

Лектори: Александар Ивановић (1963–1965), Вељко Мартиновић (1966).

Формат, корице и боја нијесу мијењани.

Ђорђе Ђоко Д. Пејовић, одговорни уредник (29. октобар 1914, Горњи Цеклин, Цетиње – 28. децембар 1983, Титоград). Основну школу завршио је у родном мјесту, нижу гимназију у Подгорици, а шесторазредну богословију на Цетињу. Потом је уписао Теолошки факултет у Београду и дипломирао у јулу 1940. године.

Иако богослов, спадао је међу напредно оријентисане студенте тога факултета.

У народноослободилачкој борби прво је био у окупаторским затворима, а након капитулације фашистичке Италије у септембру 1943. био је у партизанским јединицама до краја рата, руководећи разним пословима на пољу просвјете и културе.

Од маја 1947. радио је као наставник гимназије у Беранама, а потом као директор Даниловградске гимназије. До краја 1951. био је високи функционер у републичком Синдикату просвјетних радника, потом начелник Савјета за просвјету и културу НР Црне Горе. Професорски испит из историје положио је 1952. године. За директора Архива Црне Горе постављен је 1952. и на том положају остао до 1964. године. Докторирао је на Филозофском факултету у Београду, на Катедри за историју 1961. године. Од 1964. године до одласка у пензију крајем 1980. радио је у Историјском институту Црне Горе у Титограду. Руководио је I одјељењем – (изучавање прошлости Црне Горе до 1918. године). У Институту је поступно стицао научна звања: научни сарадник, виши научни сарадник, научни савјетник.

Ђорђе Д. Пејовић

Учествовао је на конгресима архивиста и историчара Југославије. У периоду од 1963. до 1966. био је одговорни уредник *Историјских записа*, као и члан редакција још неколико угледних часописа, зборника радова и листова. Посебно ваља истаћи да је од 1966. до 1976. био члан Редакције за Историју Црне Горе. Док је био директор Архива НР Црне Горе помогао је да се публикују два капитална пројекта – зборници докумената: *Паитровске исправе XVI – XVIII вијека (1959)* и *Црногорске исправе XVI – XIX вијека (1964)*. Такође, као члан Редакције *Зборника за историју радничког покрета Црне Горе* допринио је његовом припремању и објављивању.

За дописног члана Друштва за науку и умјетност Црне Горе изабран је 1973, а пошто се оно трансформисало у Црногорску академију наука и умјетности (1976) постао је њен члан, активно учествујући у раду те новоформиране институције. Био је члан Одбора за историјске науке, Одбора за издавање извора за историју Црне Горе, Одбора за етнологију, Одбора за филозофију и социологију и др.

О увијек деликатној теми *крвне освете* организовао је округли сто, као и рад на пројекту о проучавању патријархалних заједница и култура народа и народности Југославије.

Био је активан у струковним удружењима архивиста и историчара, како на републичком тако и на савезном и међудржавном нивоу.

Поред научног и културног рада био је активан и на друштвено–политичком плану, посебно у Савезу комуниста и СУБНОР–у. За активни друштвено – политички ангажман и научни рад добио је неколико високих одличја: Орден заслуга за народ III реда (1955), Орден заслуга за народ са сребрном звијездом (1962), Орден братства и јединства са сребрним вијенцем (1966), и Орденом рада са златним вијенцем (1973).

Добитник је Тринаестојулске награде 1963. године.

Др Ђ. Пејовић се бавио прошлошћу Црне Горе 19. и 20. вијека. Широко је круг тема којима се занимао, почињући са економском историјом, истраживањем рудног богатства Црне Горе, потом феноменом црногорских иселовања, трагајући за њиховим видљивим и скривеним узроцима. Његова биографија обухвата око 150 библиографских јединица. Капитално му је дјело на тему црногорских миграција, у ствари докторска дисертације објављена под насловом *Иселовање Црногораца у XIX вијеку*. Истраживао је, између осталог, и аграрне односе у новоослобођеним крајевима црногорске књажевине, бавио се политичком историјом, просвјетом и културом 19. и 20. вијека, развојем филозофске мисли у Црној Гори итд.

Посебна издања: *Иселовање Црногораца у XIX вијеку*, Титоград 1962; *Сто педесет година развоја просвјете и културе у Црној Гори*

1852–1916, Титоград – Цетиње 1971; *Политика Црне Горе у Затарју и Горњем Полимљу 1878–1912*, Титоград 1973; *Друштвено – филозофски погледи у Црној Гори од почетка XIX до средине XX вијека*, Титоград 1980; *Црна Гора у доба Петра I и Петра II. Оснивање државе и услови њеног развика*, Београд 1981; *Просвјетни и културни рад у Црној Гори 1918–1941*, Титоград – Цетиње 1982.

Од прилога, расправа и чланака издвајамо: *Рад на истраживању и експлоатацији руда у Црној Гори*, Историјски записи, Цетиње, VII/1954, књ. X, 2, стр. 382–405; *Насељавање Горњег Колашина и Поља (1879–1886)*, Историјски записи, Титоград, XIV/1961, књ. XVIII, 3, стр. 381–416; *О личности и дјелу Душана Вуксана (поводом двадесетогодишњице смрти)*, Историјски записи, Титоград XVIII/1965, књ. XXII, 1, стр. 121–153; *Насељавање Никшића послје 1878. године.* – Никшић 1969; *Историјски записи (1948–1966)*, Историјски записи, Титоград, XX/1967, књ. XXV, 3, стр. 425–453, *Стварање државе и јачање јединства црногорских и брдских племена (крај XVIII – средина XIX вијека).* – У: Црна Гора, Београд 1976, стр. 217–247.

ПЕРИОД 1967–1974

Часопис је орган Историјског института Друштва историчара СР Црне Горе.

Излази четири пута годишње.

Одговорни уредник: *Радоман Јовановић*

Редакциони одбор: *др Димо Вујовић, Милош Милошевић, Буро Вујовић, Радоје Пајовић и Радоман Јовановић.*

Власник и издавач исти као у претходном периоду, формат и корице, такође и штампарија.

Изашли бројеви:

год. 20 (1967) књ. XXIV, св. 1–4.

год. 21 (1968) књ. XXV, св. 1–4.

год. 22 (1969) књ. XXVI, св. 1–4.

год. 23 (1970) књ. XXVII, св. 1–4.

год. 24 (1971) књ. XXVIII, св. 1–4.

год. 25 (1972) књ. XXIX, св. 1–4.

год. 26 (1973) књ. XXX, св. 1–4.

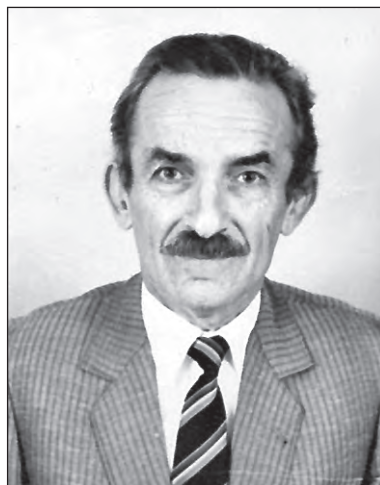
год. 27 (1974) књ. XXXI, св. 1–4.

Свеска 3 за 1967. посвећена 40–годишњици излагања *Записа*, са библиографијом за тај период; св. 4 за 1967. обиљежена је 50–годишњица Октобарске револуције; св. 2–3 за 1969. публикована је у част 50–годишњице КПЈ; свеска 1–2 и 3–4 за 1971. садржи материјале са научног скупа поводом 30–годишњице Тринаестојулског устанка и револуције у Црној Гори (1941–1945); св. 3–4 за 1973. обиљежила је 25–годишњицу Историјског института Црне Горе.

У овоме периоду уредништво је имало лијеп обичај да даје исправке штампарских грешака у појединим тектовима из претходног броја.

Од 1971. **Редакција** је у саставу: *др Димо Вујовић, др Јован Р. Божовић, др Славко Мијушковић, др Радоје Пајовић и Радман Јовановић*, одговорни уредник.

Радман Јовановић, одговорни уредник (27. јул 1934, Мосори, Даниловград – 7. март 2006, Подгорица). Основну школу је учио у родном мјесту, гимназијско образовање је стицао у Никшићу, Даниловграду и Титограду (Подгорица) гдје је матурирао 1954. године. На Филозофском факултету у Београду студирао је на групи за историју, а дипломирао 1958. и стекао звање професора. Исте године запослио се у Државном архиву на Цетињу, као архивиста. Од јануара 1962. до 1990. радио је у Историјском институту Црне Горе, пролазећи кроз сва звања од асистента до научног савјетника.

Радман Јовановић

Током 1965. и 1966. године боравио је у СССР–у на студијском раду на Историјском факултету Московског државног универзитета „Ломоносов“, користећи тај боравак за истраживања у архивима и библиотекама Москве и Лењинграда (С. Петербурга), трагајући за грађом о црногорско – руским везама од Петра Великог до почетка 20. вијека.

Докторску дисертацију *Политички односи Црне Горе и Србије (1860–1878)* одбранио је на Филозофском факултету у Сарајеву 1972, чиме је стекао докторат историјских наука.

Док је радио у Историјском институту учествовао је на више научних скупова у земљи и иностранству, са рефератима који су увијек били не само научно фундирани већ и надахнути.

Иако млад, изабран је 1967. године за одговорног уредника научног часописа *Историјски записи* и уређивао га је до 1974. године, у два мандатна периода, а касније из два пута био члан Редакције.

Др Р. Јовановић је био врло активан у Друштву историчара Црне Горе, а у његовом руководству налазио се у једном мандатном периоду.

На Филозофском факултету у Никшићу је од 1985. године, у хонорарном односу, биран је за ванредног професора за предмет Историја Црне Горе од средњег вијека до 1918. године. Од 1990. ради у звању ванредног професора на истом факултету до 1. јануара 2001. када је пензионисан.

Др Р. Јовановић је био члан редакција више периодичних публикација и зборника радова, као и неколико посебних издања. Такође, био је члан савјета више научних институција и установа културе, члан домаћих и међународних комисија и комитета, налазио се у органима струковних удружења историчара на југословенском нивоу. Био је члан Научног вијећа Историјског института Црне Горе, а у два мандата члан Наставно – научног вијећа Универзитета Црне Горе. У Црногорској академији наука и умјетности изабран је деведесетих година прошлог вијека за члана Одбора за историјске науке.

Свој допринос је дао просвјети и образовању: учествовао је у писању уџбеника историје за основне школе; на семинарима за наставнике и професоре историје држао је надахнута предавања.

Иако је био научник широког општег и историјског образовања, др Јовановић се првенствено бавио прошлошћу Црне Горе у 19. и у првој половини 20. вијека. Солидно је познавао црногорске, југословенске и руске изворе за историју Црне Горе. С друге стране, иако досљедни сљедбеник критичког метода у историографији, др Р. Јовановић је био ризница традиције, личног и вишестолетног колективног памћења, неисцрпно врело духа, риједак бесједник.

За свој научно – истраживачки рад, научно дјело, наставничку мисију и допринос културном и друштвеном животу одликован је Орденом рада са сребрним вијенцем и Орденом рада са златним вијенцем. Добитник је Тринаестојулске награде.

Научни опус др Радомана Јовановића обухвата преко стотину библиографских јединица различитог садржаја и опсега.

Посебна монографска издања: *Политички односи Црне Горе и Србије (1860–1878)*, Цетиње 1977; *Црна Гора и велике силе (1856–1860)*, Титоград 1983.

Коаутор и сарадник посебних издања: *Црна Гора*, Београд 1976; *Историја српског народа, књ V–I*, Београд 1981; *Црна Гора у међународним односима*, Титоград 1984 (*Le Monténégro dans les relations inte-*

national); *Жене Црне Горе у револуционарном покрету 1918–1945*, Титоград 1969; *Преглед развоја међународноправних односа југословенских земаља*, VII свеска. *Преглед међународних уговора и других аката значајних за међународне односе Црне Горе 1700–1918. године*, Београд – Титоград 1987; *Битка за Црну Гору – Мартинићи и Круси 1796*, Даниловград 1996; *Острог*, Београд 1997.

Чланци, прилози, расправе:

Успостављање руске војне мисије у Црној Гори, Војноисторијски гласник, 1, 1996, стр. 81–87; *Политика Црне Горе према Бокељском устанку 1869. године*, ЈИЧ, бр. 4, Београд 1969, стр. 88–94; *Сукоб утицаја Црне Горе и Србије у Херцеговачком устанку 1875–1876*, Међународни научни скуп поводом 100–годишњице устанка у Босни и Херцеговини, АНБиХ, Сарајево, 1977, књ. II, 55–56; *Став Црне Горе према анексији Босне и Херцеговине*, Историјски записи, 16/1963, 1, 91–121; *Разграничење Црне Горе и Турске 1858. године*, Историјски записи, 19/1966, 2, 189–252, 3, 377–437; *Црна Гора према предаји градова у Србији 1867. године*, Историјски записи, 23/1970, 1–2, 129–139; *Политички односи између Црне Горе и Србије 1866–1868*, Гласник Цетињских музеја, књ. VII, Цетиње 1974, стр. 5–52; *Извршење разграничења Црне Горе и Турске 1859–1860. године*, Историјски записи, 33/1980, 4, 31–53.

ПЕРИОД 1975–1979.

Одговорни уредник: др Јован Р. Бојовић

Редакција: Др Димо Вујовић, мр Миомир Дашић, др Зоран Лакић, др Новак Ражнатовић и др Јован Р. Бојовић.

Сви остали параметри везани за часопис остали су исти као и у претходном периоду.

Изашли бројеви:

год. 28 (48) (1975) књ. XXXII, св. 1–4.

год. 29 (49) (1976) књ. XXXIII, св. 1–4.

год. 30 (50) (1977) књ. XXXVI, св. 1–4.

год. 31 (51) (1978) књ. XXXV, св. 1–2; књ. XXXVI, св. 3; књ. XXXVII, св. 4.

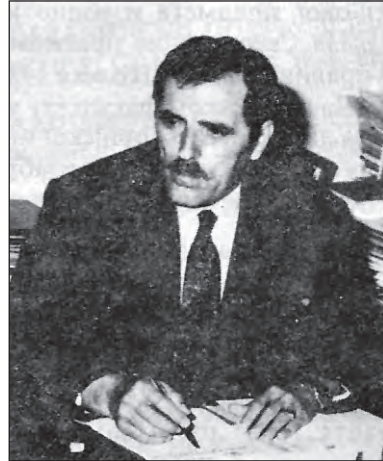
Од св. 1 за 1975. билежи се у заградама и година излажења часописа заједно са *Записима*. Свеска 2 за 1975. посвећена је 30–годишњици побједе над фашизмом, св. 2 за 1977. обиљежена је 40–годишњ-

ица доласка Ј. Броза Тита на чело КПЈ, док је св. 1 за 1977. посвећена 50–годишњици *Записа* и *Историјских записа* и доноси библиографију за период 1967–1977.

Лектор часописа у овом периоду био је Вељко Мартиновић, а преводилац резимеа на француски језик Јелена Малишић.

Штампа: Графичка радна организација „Просвета“, Београд. – Тираж 1200 примјерака.

Јован Р. Бојовић, одговорни уредник (13. новембар 1934, Градина – Шаранци – 12. децембар 1995, Београд; сахрањен у родном мјесту). Основну школу завршио је у Брајковачи (1947), а реалну осморазредну гимназију учио је у Пљевљима, Никшићу, Цетињу и матурирао у Бијелом Пољу (1955). На Групи за историју Филозофског факултета у Београду дипломирао је 1960. Прије завршетка студија (од септембра 1958. до децембра 1960) предавао је историју и латински језик у Пљеваљској гимназији. Крајем 1960. изабран је за асистента у Историјском институту СР Црне Горе у Титограду, гдје је непрекидно радио до краја живота. У Историјском институту је прошао све фазе научног напредовања, постепено стичући научна звања: научни сарадник, виши научни сарадник (1973) и научни савјетник (1981).

Јован Р. Бојовић

Као стипендиста совјетске владе, ради стручног усавршавања и истраживања, боравио је (школске 1967–1968) на Катедри за историју Јужних и Западних Словена Московског државног универзитета „Ломоносов“ и Лењинградског државног универзитета, а као стипендиста француске владе на Катедри за словенска истраживања на Сорбони у Паризу (двје школске године 1973/1974. и 1977/1978).

Докторску дисертацију *Напредни омладински покрет у Црној Гори* одбранио је на Филозофском факултету у Београду (у мају 1969). За директора Историјског института СР Црне Горе биран је у три мандата (први пут средином 1979, други у јуну 1983. и трећи у јуну 1987).

Од априла 1979. до октобра 1983. ванредни је професор на предмету Држава и право на Правном факултету у Титограду, а по позиву је изводио наставу (шк. 1980/81. и 1981/82) на Наставничком факултету у Никшићу.

На Свесавезном правном институту у Москви одбранио је докторат из правних наука (1990) на тему *Законик књаза Данила*. Из области црногорско– француских односа за вријеме Првог свјетског рата прихваћен му је државни докторат на Сорбони у Паризу (1979), али су га болест и друге околности спријечиле да понесе и трећу титулу доктора наука.

Четрнаест година (1975–1978. и 1983–1993) био је одговорни уредник *Историјских записа*.

Др Јован Р. Бојовић је сарађивао на више великих пројеката: „Историја Савеза комуниста Југославије“, „Историја Савеза комуниста Црне Горе“, „Историја народа и народности Југославије“ и др. Такође, био је руководилац више научних пројеката чији је носилац Историјски институт Црне Горе, под његовим дванаестогодишњим руковођењем: *Извори за историју радничког покрета Црне Горе*, *Извори за историју Савеза комуниста Југославије*, учествовао је у раду на једнотомној и вишетојној *Историји СКЈ*, *Енциклопедији Југославије*, *Енциклопедији НОР–а*, те на два пројекта о затворима и логорима у Црној Гори, као и о културно – историјским споменицима Црне Горе итд. Између осталих пројеката којима је руководио посебно треба поменути вишетојну *Историју Црне Горе* и међународни пројекат *Црногорско – руски односи 1711–1918*.

Као директор Института организовао је више од двадесет научних скупова и округлих столова, а сам је учествовао на преко педесет домаћих и међународних научних скупова.

Био је члан редакција неколико угледних црногорских и југословенских часописа и других редакција и тијела на републичком и савезном нивоу. Посебно истичемо да је био члан Редакције *Енциклопедије Црне Горе*, члан Савјета *Црногорске библиографије 1494–1994*, члан Одбора за историјске науке ЦАНУ, председник Одбора за обиљежавање значајних годишњица историјских догађаја и др.

Рецензирао је више рукописа, био рецензент за избор у научна звања, члан комисија за одбрану доктората, као и бројних других одбора и комисија.

Научни опус др Јована Бојовића је обиман и разноврстан. Његова библиографија региструје око 400 јединица. Изучавао је политичку, правну и културну историју Црне Горе и Југославије 19. и 20. вијека, међународне односе а показивао је интересовање и за друге бројне теме. Али, основна његова научна преокупација била је, прије свега, историја револуционарног радничког покрета и Комунистичке партије Црне Горе у времену између два свјетска рата. Поред докторске дисертације, из ове проблематике је објавио више књига и преко 100 научних чланака, расправа и других прилога.

Др Јован Р. Бојовић се занимао за црногорску правну историју 19. вијека, посебно за законодавну дјелатност владике Петра I, књаза Данила, књаза Николе и Валтазара Богишића. Из те области објавио је неколико књига и више научних расправа и чланака. Сви његови научни радови су засновани на богатој и релевантној домаћој и иностраној грађи и изворима.

Посебна издања: *Извори за историју радничког покрета и револуције у Црној Гори 1918–1945*, Титоград 1971; *Напредни омладински покрет у Црној Гори 1918–1941*, Титоград 1976; *Покрајинска конференција КПЈ за Црну Гору 1940. године*, Титоград 1980; *Казивање Николе Ковачевића Старог*, Никшић 1981; *Законик књаза Данила*, Титоград 1982; *Писана дјелатност Комунистичке партије Југославије у Црној Гори 1919–1926*, Титоград 1983; *Подгоричка скупштина 1918. Документи*, Горњи Милановац 1989; *Избјеглице из Албаније у Црну Гору 1991. године*, Титоград 1991; *Љетопис манастира Пива*, Титоград 1992; *Усвајање текста Општег имовинског законика за Књажевину Црну Гору*, Подгорица 1992; *Споменица Историјског института Црне Горе 1948–1988*, Подгорица 1992; *Записници сједница Владе Народне Републике Црне Горе*, Подгорица 1994.

Од бројних чланака, расправа, прилога и приказа у периодичним и монографским публикацијама, издвојићемо само неколико: *Педесет година „Историјских записа“ 1927–1977*, Историјски записи (Титоград) 30/1977, 1, 5–11; *Законодавни рад митрополита Петра I Петровића до доношења Законика 1798. године*, Правни зборник (Титоград) 28/1980, 1–4, 181–232; *Ступање Валтазара Богишића у црногорску службу 1893. године*, Историјски записи, 1985, 1, 65–70; *Попис покретног споменичког фонда Манастира Пива из 1969. године*, Историјски записи, 1986, 4, 85–138.

Др Јован Р. Бојовић је објавио неколико посебних издања у коауторству, а био је уредник око тридесетак посебних издања.

За дугогодишњи предани друштвени ангажман и научни рад добио је више признања и одликовања: Награду ослобођења Титограда (1971), Орден рада са сребрним вијенцем (1971), Орден заслуга за народ са сребрним зрацима (1978), Орден Републике са сребрним зрацима (1987).

Добитник је Тринаестојулске награде за 1987. годину.

ПЕРИОД 1979–1982.

Одговорни уредник: др Ђуро Вујовић

Редакција: др Јован Бојовић, др Томислав Жугић, др Томица Ничевић, др Новица Ракочевић и др Ђуро Вујовић.

Изашли бројеви:

год. 32 (52) (1979) књ. 38, св. 1; књ. 39, св. 2; књ. 40, св. 3; књ. 41, св. 4

год. 33 (53) (1980) књ. 42, св. 1, св. 2, св. 3, св. 4

год. 34 (54) (1981) св. 1, 2, 3–4.

год. 35 (55) (1982) св. 1, 2, 3–4.

Редакција је након обиљежавања годишњица изласка *Записа* и *Историјских записа* усталила праксу да се на прелиминарним страницама наводе подаци о покретању оба гласила, о покретачима, уредницима и периоду њиховог уређивања, као и чињеница да је часопис одликован.

ЗАПИСИ

ЧАСОПИС ЗА НАУКУ И КЊИЖЕВНОСТ

(1927–1933. године)

Уредник Душан Вуксан

ЗАПИСИ

ГЛАСНИК ЦЕТИЊСКОГ ИСТОРИЈСКОГ ДРУШТВА

(1935–1941. године)

Уредник Душан Вуксан, одговорни уредник Ристо

Драгићевић

ИСТОРИЈСКИ ЗАПИСИ

ОРГАН ИСТОРИЈСКОГ ИНСТИТУТА СР ЦРНЕ ГОРЕ

И ДРУШТВА ИСТОРИЧАРА СР ЦРНЕ ГОРЕ

(од 1948. године)

Одговорни уредници:

Јагош Јовановић 1948–1956, др Андрија Лаиновић 1957–1958, др Мирчета Ђуровић 1959–1962, др Ђоко Пејовић 1963–1966, др Радоман Јовановић 1967–1974, др Јован Р. Бојовић 1975–1979, др Ђуро Вујовић од 1979...

За истакнути допринос изучавању историје и револуционарног радничког покрета у Црној Гори „Историјски записи“ су, поводом педесете годишњице излажења, Указом председника Социјалистичке Републике Југославије Јосипа Броза Тита (бр. 159 од 16. децембра 1977. године) одликовани Орденом заслуга за народ са златном звијездом.

Од 1980. уноси се упоредни наслов на француском и дају резимеа на истом језику. Такође, од 1980. па до данас уноси се међународни број за периодичку и за ово гласило одређен је YU ISSN 0021–2652.

Лектор часописа у овом периоду био је *Вељко Мартиновић*.

Од 1978. па надаље часопис је штампан у штампарији „Просвета“ – Београд.

Ђуро Вујовић, одговорни уредник (17. мај 1925. у Доњем Загарачу – 25. јула 1998. у Подгорици). Основну школу је завршио у родном мјесту, нижу гимназију у Даниловграду, учитељску школу, до рата, на Цетињу, а по рату у Херцег Новом, гдје је дипломирао 1946. године. Ванредно је завршио Вишу педагошку школу на Цетињу (1954). На Групи за историју Филозофског факултета у Сарајеву дипломирао је 1961. године. Докторску дисертацију *Стара Црна Гора у народноослободилачкој борби* одбранио је 1970. у Приштини. Од 1960. до пензионисања 1987. године радио је у

Ђуро Вујовић

Историјском институту Црне Горе, гдје се, након краткотрајног архивског рада, бавио проучавањем историје народноослободилачког рата на црногорском подручју. Прошао је, у Научном сектору, све фазе усавршавања од асистента до научног савјетника (1982). Др Ђ. Вујовић је четири године био одговорни уредник *Историјских записа*, у периоду 1979–1982. Био је члан Друштва историчара Црне Горе.

У биографији Ђура Вујовића незаобилазан је период вријеме пред-ратно када је у полету младости припадао напредном омладинском покрету, као и ратно када је као антифашиста учествовао у рату у народноослободилачком покрету и револуцији од 1941. године. Након повлачења партизанске главнине преко Босне, остао је на терену и дјеловао у илегалу. Убрзо је ухапшен и спроведен у италијанско – четнички затвор у Даниловграду. Послије капитулације Италије радио је на организовању омладине и борио се у партизанским јединицама Ловћенског народноослободилачког одреда. Почетком 1945. примљен је у КПЈ. Послије рата је радио као учитељ, службеник и, након краћег голооточког заточеништва, десет година као наставник историје. Ванредно се школовао из рада и уз рад. Научноистраживачки рад је био његова преокупација. Докторску дисертацију је објавио под нешто измијењаним насловом *Ловћенски НОП и његово подручје у народноослободилачкој борби 1941–1945*. Послије тога настали су његови запажени мањи радови и прилози. Посебно треба истаћи расправе о тзв. „лијевим грешкама“ КПЈ у Црној Гори у току рата.

Осамдесетих година бавио се деликатном темом илегале од средине 1942. до средине 1943. О том периоду, без правих извора, написао је десетак расправа, касније обједињених и публикованих у књизи *Црна Гора у народноослободилачком рату 1941–1945.* (1997).

Послије одласка у пензију др Ђ. Вујовић се бавио организационим развојем КПЈ у Црној Гори 1941–1945. Радови на ту тему уврштени су у претходно наведену књигу, којом је он, као животним дјелом, заокружио свој опус.

Др Вујовић је руководио на више научних пројеката. Био је руководилац пројекта (и један од аутора) *Револуционарни покрет у срезу Даниловград од 1919. до 1940. године*, затим предсједник редакције пројекта *Културно – историјски споменици Црне Горе* (који на жалост није реализован), те руководилац и један од аутора пројекта *Затвори и логори у Црној Гори*. За штампу је редиговао и приредио неколико значајних издања Историјског института. Учествовао је у припреми за штампу зборника радова: *Дурмиторска партизанска република и Револуционарни покрет, народноослободилачки рат и револуција у Боки Которској*. Био је редактор, приређивач и рецензент.

Поред *Историјских записа*, сарађивао је у другим часописима и зборницима радова. Учествовао је на више научних скупова и округлих столова.

Др Ђуро Вујовић је за свој друштвено – политички ангажман и научни рад добио неколико одликовања и признања. Између осталог, одликован је Медаљом за храброст, Орденом рада са сребрним вијенцем и Орденом рада са црвеном заставом. Додијељена му је Награда ослобођења Цетиња (13. новембар) и награда Друштва историчара за животно дјело.

Посебна издања: *Ловћенски НОП одред и његово подручје у народноослободилачкој борби 1941–1945. године*, Цетиње 1976; *Организациони развој Комунистичке партије Југославије у Црној Гори 1941–1945.*, Титоград 1988; *Црна Гора у народноослободилачком рату 1941–1945.*, Подгорица 1997.

Коаутор је и сарадник посебних издања: *Револуционарни покрет у општини Титоград*, Титоград 1975; *Бар под Румијом*, Бар 1984; *Револуционарни покрет у НОР–у у херцеговском крају 1908–1945 (хронологија догађаја)*, Херцег Нови 1984.

Важнији чланци, расправе и прилози: *Пораз четника и сепаратиста у Катунској нахији почетком марта 1944. и криза у квислиншком покрету у Црној Гори*, *Историјски записи*, 1964, 4, 665–716; *Подловћенска Црна Гора у НОБ 1941–1945. године*, *Гласник Цетињских музеја* 1971, 4, 127–165; *Црногорско приморје у доба капитулације Италије*, *Зборник за историју радничког покрета Далмације*, 1975, 3, 517–528;

О елементима грађанског рата у народнослободилачком рату, Историјски записи, 1976, 1, 119–126, итд.

Др Ђ. Вујовић је написао двадесетак кратких биографија као прилоге за двотомни зборник *Народни хероји Југославије*, Београд 1975.

ПЕРИОД 1983–1993.

Одговорни уредник: др Јован Р. Бојовић

Редакција: др Јован Р. Бојовић, др Радман Јовановић, мр Марица Маловић–Ђукић, др Радоје Пајовић и др Новица Ракочевић.

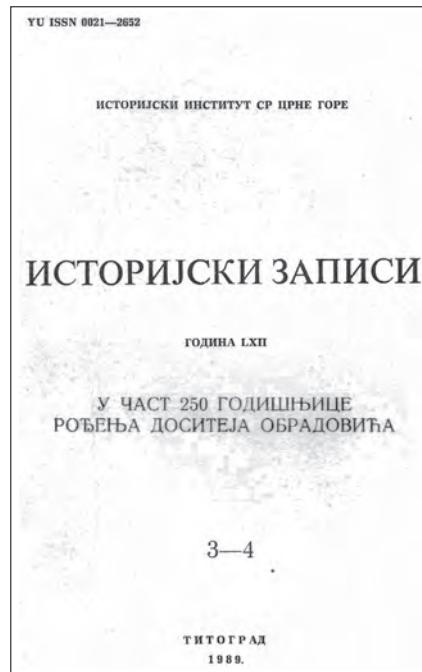
Од бр. 1–2 за 1983. бира се секретар Редакције. У овоме периоду то је био Милан Бајовић.

На почетку четвороброја за 1992. у ријечи уредника наведене су финансијске тешкоће у излажењу часописа, док се у уводнику четвороброја за 1993. истичу тешкоће да се часопис одржи.

Завршавајући четрнаестогодишње уређивање *Историјских записа* уредник захваљује многобројним сарадницима из Црне Горе, Југославије и иностранства, рецензентима рукописа, члановима Редакције, дугогодишњем лектору Вељку Мартиновићу, преводиоцу резимеа на француски језик Јелени Малишић и свима који су помагали да часопис излази и да долази до читалаца.

Изашли су сљедећи бројеви:

- Година 36 (1983) св. 1–2; 3–4.
- год. 37 (57) (1984) св. 1–2, 3–4.
- год. 38 (58) (1985) св. 1–2, 3–4.
- год. 39 (59) (1986) св. 1–2, 3–4.
- год. 40 (60) (1987) св. 1, 1–2, 4.
- год. 41 (61) (1988) св. 1–2, 3–4.
- год. 42 (62) (1989) св. 1–2, 3–4.
- год. 43 (63) (1990) св. 1–2, 3–4.
- год. 44 (64) (1991) св. 1–2, 3–4.
- год. 45 (65) (1992) св. 1–2, 3–4.
- год. 46 (66) (1993) св. 1–4.

Историјски записи из
1989. године

Број 1 за 1987. је *јубиларни*: њиме је обиљежена седамдесетогодишњица покретања часописа *Записи* (1. јул 1927).

Број 2 за исту годину посвећен је 200–годишњици од рођења Вука Стеф. Караџића.

У бр. 1–2 (1989, стр. 253–255) објављене су штампарске исправке које се односе на поједине радове из бр. 4/1987, бр. 3/1986. и бр. 2–3 1987.

Од 1991. **Редакција** је била у саставу: *др Јован Р. Бојовић*, одговорни уредник, *др Зоран Лакић*, *др Радоје Пајовић*, *др Новица Ракочевић* и *др Жарко Шћепановић*.

Редакција до краја мандата није имала секретара.

Часопис је од 1983. до броја 2–3 за 1987. штампан у „Просвети“ – Београд, а од тада до 1989. у „Побједи“ – ООУР Графичка дјелатност, од 1990. до 1993. *И. Записе* штампа „Стручна књига“ – Београд.

ПЕРИОД 1994–1998.

Часопис је орган Историјског института и Друштва историчара Црне Горе.

Одговорни уредник: *Зоран Лакић*.

Редакција: *Зоран Лакић*, *Бранислав Ковачевић*, *Божидар Шекуларац*, *Радоман Јовановић*, *Шербо Растодер*, *Момчило Пејовић* и *Драгана Радојичић*.

Секретар Редакције: *Рајко Чађеновић*.

У формулацији текста да је часопис одликован изостављено је име Јосипа Броза Тита:

За истакнути допринос изучавању историје, „Историјски записи“ су, поводом педесете годишњице излажења, 1977. године одликовани Орденом заслуга за народ са златном звијездом. Такође, од ове године наводи се податак:

Рјешењем Министарства културе бр. 03–963/2 од 27. јуна 1977. године часопис „Историјски записи“ ослобођен је општег пореза на промет производа.

Послије неког времена часопис поново излази четири пута годишње.

У бр. 1–2 за 1994. годину у уводној ријечи Редакција је изложила елементе своје уређивачке политике за четворогодишњи период.

Изостављена је нумерација годишта која се односи на *Записе*.

Изашли су бројеви:

год. 47 (1994) 1–2, 3–4.

год. 48 (1995) 1, 2, 3, 4.

год. 49 (1996) 1, 2, 3, 4.

год. 50 (1997) 1, 2, 3, 4.

У бр. 3–4 (1994, стр. 5–6) изложена је уређивачка политика нове Редакције за наредни четворогодишњи период.

Измијењан је имиџ часописа.

За ново ликовно рјешење корица узет је детаљ из *Октоиха*, прве штампане књиге на словенском југу 1494. године. Боја корица је златно–жута (*бакарна*), повез броширан, формат 23,5 x 16 см.

Бројеви за 1994. штампани у Штампарији „Обод“ – Цетиње, за 1995. у Штампарији „Коле“ – Никшић, за 1996. у Штампарији „Слово“ – Краљево, а бр. 1. за 1997. у Штампарији „Покрет“ – Подгорица, а наредни бројеви (2, 3 и 4) у Штампарији „Обод“ – Цетиње.

Лектор бројева за 1994. и бројева 1 и 2 за 1995. био је *Вељко Мартиновић*, а од бр. 3 за 1995. до бр. 4 за 1996. *Маријан Миљић*. Број 1 за 1997. лекторисао је *Владета Цвијовић*, а бројеве 2, 3 и 4 *Јасмина Ђорђевић*.

Зоран Лакић, одговорни уредник (31. октобар 1933. Доња Бијела код Шавника). Основно школско образовање завршио је у Даниловграду, гимназију у Никшићу 1952. године. На Групи за историју Филозофског факултета у Београду дипломирао је 1956, а докторску дисертацију *Народна власт у Црној Гори 1941–1945.* одбранио је на истом факултету 1974. године.

Радну каријеру је започео у Архиву Централног комитета Савеза комуниста Црне Горе до његовог припајања Историјском институту (1959), а тиме постаје и члан те научне установе. Неко вријеме радио је у Секретаријату за образовање, науку и културу Црне Горе, па поново у Историјском институту. Потом је, након хонорарног ангажмана за пре-

Историјски записи из 1994. године

Зоран Лакић

Др Лакић је био уредник *Округлог стола* – научне трибине Историјског института, од 1983. до 1991. године, а *Историјске записе* је уређивао у периоду од 1994. до 1998. године. Био је и члан редакција више угледних југословенских часописа за историју. За ванредног члана Црногорске академије наука и умјетности изабран је 19. XI 1993. а за редовног 8. XII 2000. године.

Био је члан више одбора и комисија, члан и предсједник комисије за одбрану магистарских и докторских радова, члан и функционер разних републичких, универзитетских и академијских органа.

Био је предсједник Друштва историчара Црне Горе, предсједник Југословенске лиге за мир, независност и равноправност народа.

Стекао је највише универзитетско звање *doctor emeritus*.

У Црногорској академији наука и умјетности секретар је Одјељења друштвених наука у другом мандату и члан Предсједништва академије. Осим тога, уредник је групе за историју *Енциклопедије Црне Горе*.

Научна интересовања З. Лакића односе се на историју од краја 18. вијека до савремених дана. Његов опус обухвата око 1000 библиографских јединица, од којих око двадесетак посебних издања, преко 200 расправа и чланака, скоро толико приказа, критика и других текстова. Један је од превођенијих наших историчара у иностранству.

Др Лакић је добитник више награда: Награде младих Подгорице, Четворојулске награде за остварења у области науке (1962), Награде *Октоих*, те међународних признања за науку. Изабран је за личност године 1998. на приједлог Библиографског института у Њујорку. Од Универзитета у Кембриџу добио је слично признање 2000. године.

давача на Вишој педагошкој академији у Никшићу, када је она прерасла у Филозофски факултет изабран за редовног професора за предмет Историја народа Југославије и радио све до пензионисања (31. XII 2000). Био је шеф Одсека за историју и географију на истом факултету у два мандата, а хонорарно је предавао и на постдипломским студијама на Универзитету у Приштини.

По позиву је боравио у више универзитетских центара у земљи и иностранству. Учествовао је на бројним научним скуповима у земљи и иностранству.

Др Лакић је био уредник *Округлог*

Добио је неколико одличја: Медаљу младих Алжира (1965), Орден рада са сребрним и златним вијенцем, Златну плакету Црвеног крста Југославије, Сребрну плакету ЈНА и Златну медаљу Библиографског института у Њујорку.

Посебна издања: самостално – *Земаљско антифашистичко вијеће народног ослобођења (ЗАВНО) Црне Горе и Боке (1963); Записи о револуцији (1971); Црногорска антифашистичка скупштина (ЦАСНО). Збирка докумената (1975); Историјски развој КПЈ СКЈ 1919–1979 (1980); Народна власт у Црној Гори 1941–1945, (1981); Партизанска аутономија Санџака 1943–1945. (1992); Историја и историографија (1992. и 1997); Огледи из историје Југославије (1999); Огледи из историје Југославије, 1999; Црногорске историјске теме, 2001; Црногорски ратни парламент 1941–1945, (2003); Вријеме политика, наука, 2005; Дијалог у историографији (2008).*

У коауторству – *Жене Црне Горе у револуционарном покрету 1919–1945 (заједно са Б. Ђуровић и Б. Вуковић), 1960; Народноослободилачка борба у Црној Гори 1941–1945 (са Р. Пајовићем и Г. Вукмановићем), 1963; Жене у револуционарном покрету 1918–1945 (заједно са Ј. Бојовићем, Р. Ивановићем, Р. Пајовићем и С. Станишићем), 1969; Црвени крст Црне Горе 1875–1975 (заједно са Р. Драгићевићем, Д. Живковићем и Б. Вуковићем), 1980; Црвени крст Црне Горе 1944–1945 (заједно са Б. Вуковићем), 1984; Битка за црну Гору – Бој на Мартинићима 1796 (заједно са Р. Јовановићем), 1996.*

ПЕРИОД 1998–2001.

Одговорни уредник: *Радослав Распоповић*

Редакција: *Jan–Paul Bled (Француска), Андреј Николаевич Сахаров (Русија), Gabriell Schubert (Њемачка), Arduino Angelli (Италија), John D. Treadway (САД), Милорад Екмечић, Сима Ђурковић, Миомир Дашић, Бранислав Ковачевић, Радоман Јовановић, Радоје Пајовић, Чедомир Лучић, Бранислав Маровић, Радослав Распоповић, одговорни уредник.*

Секретар Редакције: *Жељко Вујадиновић, па Звездан Фолић (од бр. 1–2 за 2000. закључно са бр. 3–4 за 2001).*

Састав новоизабране Редакције је проширен члановима из Савезне Републике Југославије и иностранства. У уводнику свеске 1–2 за 1998. као информативно – програмском тексту новог уредништва то се

објашњава жељом и настојањем да *Историјски записи* формирањем међународне редакције добију „интернационални карактер“.²

У мандатном периоду ове редакције у току године излазила су по два двоброја.

Формат часописа је 24 x 15 см, корице су пластифициране. Ликовно рјешење корица направио је *Вјекослав Бојат*, престилизовањем рјешења из претходног периода: детаљ из *Октоиха*, прве штампане књиге на словенском југу. Слика је мања и у боји (свијетложута). У овоме периоду лектори су *Владета Цвијовић* за бр. 1/1998, за бр. 2, 3, 4 *Јасмина Ђорђевић* а од 1999. до 2001. *Вељко Мартиновић*. Преводиоци садржаја и резимеа су *Делџфуза Кузњецова* (руски), *Перса Алигрудих* (француски) и *Славица Перовић* (енглески); технички уредник *Жарко Павловић*, унос текста *Соња Шушањ*; тираж 500. На унутрашњој страни пресавијене корице дат је *мали каталог* најновијих издања Историјског института Црне Горе.

² „На сједници Научног вијећа Историјског института одржаној 19. 06. 1998. изабрана је нова Редакција *Историјских записа* у саставу: академик Миомир Дашић, проф. др Бранислав Ковачевић, проф. др Радоман Јовановић, др Радоје Пајовић, др Чедомир Лучић, др Бранислав Маровић и др Радослав Распоповић (главни и одговорни уредник). За секретара Редакције изабран је Жељко Вујадиновић.

На првом састанку нове Редакције прихваћен је предлог да се, као значајна новина за будућу уређивачку праксу, изврши проширивање састава редакционог одбора Часописа избором истакнутих представника научне мисли из земље и иностранства. Став Редакције подржао је Научно вијеће Историјског института, па су, након обављених контаката и позитивних одговора, у састав нове Редакције изабрани још и: редовни чланови Српске академије наука и уметности проф. др Милорад Екмечић и проф. др Сима Ђирковић, Jean Bled професор на Универзитету *Robert Schuman* (Центар за германистику) из Стразбура (Француска); проф. др Андреј Николајевич Сахаров, директор Института за историју Русије и дописни члан Руске академије наука (Русија), проф. др Gabriella Schubert, из Института за славистику са Филозофског факултета Fridrich–Schiller у Јени (Њемачка), проф. др Arduino Agnelli са Филозофског факултета Универзитета у Трсту и проф. др John D. Treadway са Richmond University, из Вирџиније (САД).

Љубазно прихватајући понуду за чланство у Редакцији, познати ствараоци су исказали поштовање према високом научном реномеу *Историјских записа*, који више од седам деценија заузимају истакнуто мјесто у научној периодици Црне Горе и Југославије“. Поред доминантног ослањања на домаће ауторе, нова редакција је истакла програмску одређеност да *Историјске записе*, у духу времена и захтјева савремене историјске науке отвори за сарадњу са страним писцима, знатно више него што је то било у ранијем периоду.

У уводном тексту првог броја ове Редакције речено је:

„Истовремена отвореност ка темама словенске и јужнословенске прошлости, историје Балкана и Медитерана, у најширем временском луку, која ће паралелно тећи, може само да допринесе cjеловитијем сагледавању укупних историјских токова на овим просторима и да утиче на бољу кореспонденцију резултата историографије“... Ријеч редакције. – *Историјски записи*, год. LXXI/1998, бр. 1–2, стр. 7–9.

Изашли бројеви:

год. 71 (1998) бр. 1–2, 3–4.

год. 72 (1999) бр. 1–2, 3–4.

год. 73 (2000) бр. 1–2, 3–4.

год. 74 (2001) бр. 1–2, 3–4.

Двоброј 1–2 за 2000. посвећен је обиљежавању двомиленијумског јубилеја хришћанства, двобројем 1–2 за 2001. обиљежена је стогодишњица смрти војводе Марка Миљанова, а двобројем 3–4 за 2001. годину стопедесетогодишњица од смрти Петра II Петровића Његоша. У садржају часописа у овом периоду заступљене су рубрике: *Јубилеји; Годисњице; Чланци; Прилози; Истраживања; Полемике; Историографија; Прикази и биљешке; Хроника, In memoriam.*

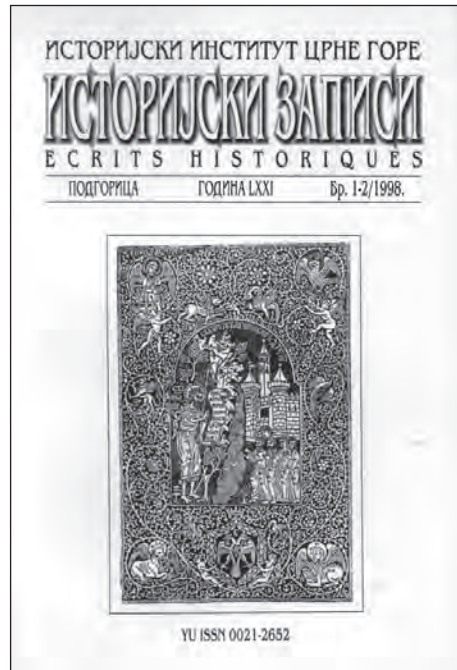
У бр. 3–4 (2001, стр. 345–350) публикован је уредников *Извјештај* о раду редакције *И. записа* за период јун 1998– – јун 2002.

Радослав Распоповић, одговорни уредник (1. децембар 1956. у Пљевљима). Основну школу је учио у мјесту рођења. Гимназију је завршио у Подгорици 1975. Школске 1975/76. уписао се на Правни факултет у Подгорици, на коме је дипломирао 1979.

Постдипломске студије завршио је на Правном факултету у Београду, гдје је 1987. одбранио магистарски рад *Престанак међународноправног континуитета црногорске државе*. Докторску дисертацију под називом: *Дипломатија Црне Горе 1878–1918*. одбранио је 1994. на истом факултету.

Од 21. априла 1980. ради у Историјском институту Црне Горе. Прошао је пут истраживача приправника и вишег истраживача, а затим је биран у научна звања: научни сарадник (1994), виши научни сарадник (1999), а (2005) у звање научни савјетник.

У току 1989. и 1990. др Распоповић је био на шестомјесеној специјализацији на Московском државном универзитету и у Институту

Историјски записи из 1998. године

Радослав Распоповић

организовала четири научна састанка са којих су публиковани материјали у четири посебна зборника, чији је он уредник.

До сада је самостално објавио монографије: *Дипломатија Црне Горе 1711–1918*, Београд 1996; *Руски конзулат у Котору и Црна Гора 1804–1806*, Подгорица 2004; *Црна Гора и Русија. Огледи и есеји*, Подгорица – Београд 2005; *Одговори црногорских судова на министарске наредбе Валтазара Богшишића*, Подгорица 2005; *Нормативне основе монетарног и банкарског система у Црној Гори* (јубиларно издање Централне банке Црне Горе, са преводом на енглески језик), Подгорица 2006; *Стега – најстарији црногорски законски споменик* (фототипско јубиларно издање Министарства правде Владе Црне Горе, на језику оригинала са транскрибованим верзијама на црквенословенски језик и савремено ћирилично писмо и са преводима текстова *Стеге и Поговора* (који има карактер научне расправе) на руски, француски и енглески језик, Подгорица 2008.

У коауторству Р. Распоповић се бавио издавањем архивских докумената. Са проф. др Гавром Перазићем приредио је за штампу зборник докумената *Међународни уговори Црне Горе 1878–1918*, Подгорица 1992. Са академиком Бранком Павићевићем публиковао је петотомни зборник докумената са више од 5.000 страница текста, *Црногорски законици 1796–1916. Правни извори и политички акти од значаја за историју државности Црне Горе*, Том I–V, Подгорица 1998. Са Бранком Павићевићем приредио је, такође, *Стегу*, која је као јубиларно издање, поводом 200-годишњице доношења, објављена (1996) у фототипској и

за славистику и балканистику Руске академије наука, на пројекту *Дипломатија Црне Горе 1878–1918*. под руководством ментора проф. др Виктора Георгијевича Карасјова.

У Историјском институту Црне Горе ради на пројектима из области правне, међународноправне и дипломатске историје Црне Горе у XIX и почетком XX вијека.

Од 1998. до 2001. уређивао је часопис *Историјске записе*, вршећи дужност главног и одговорног уредника.

Од 1996. до 2002. руководио је *Редакцијом Округлог стола Историјског института Црне Горе*, која је ор-

транскрибованим верзијама на црквенословенски језик и савремено ћирилично писмо.

Са колегама из Црне Горе и Русије (Института за историју Русије Руске академије наука – РАН) приредио је за штампу двотомну публикацију: *Н.М. Потапов: руски војни агент у Црној Гори*: Том I, *Извештаји рапорти, телеграми, писма*, Том II, *Дневник 1906–1907*; 1912, 1914–1915. г, Подгорица – Москва 2003.

Уредник је и један од приређивача двојезичног издања књиге (на италијанском језику и у преводу) др Тимолеоне Ведовија *Статистички подаци о Црној Гори – Cenni statistici sul Montenegro*, Подгорица 2001 (први пут штампана у Кремони 1854).

Такође приредио је за штампу превод књиге са енглеског језика, групе аутора, *NATO in the Balkans – НАТО на Балкану*, Подгорица 1998.

Као уредник библиотеке „Преводи“ Историјског института Црне Горе, уз финансијску помоћ амбасаде САД у Подгорици, приредио је за штампу преводе књига са енглеског језика: *Цона Традвеја, Соко и орао, Црна Гора и Аустро – Угарска 1908–1914*, Подгорица 2005, *Џејмса Ф. Сајмона, Каква је то нација*, Подгорица 2006. и *Дејвида Хакета Фишера, Вашингтонов прелазак*, Подгорица 2007.

Написао је предговор и за штампу приредио превод књиге Роберта Ј. Кенедија *Cetinje to Windzor – Од Цетиња до Виндзора – Опис посјете књаза Николе Њеном величанству британској краљици Викторији*, Подгорица 2008. (1. изд. у Лондону 1898).

Др Радослав Распоповић је учествовао на бројним научним скуповима у земљи и иностранству. Осим у зборницима радова са конгреса и научних конференција, његови радови су објављивани у периодичним публикацијама у Црној Гори и научним часописима у Србији, Хрватској, Русији, Француској. За ову прилику навешћемо само неке:

Црна Гора и велике силе 1903–1914, Зборник радова са међународног научног скупа: *Европа и Источно питање (1870–1923)*, Београд 2001, 263–287; *Династије Романових и Петровића у спољнополитичком животу Црне Горе у другој половини XIX и почетком XX вијека*, Зборник радова са међународног научног скупа „Династија Петровић Његош“, Подгорица 2002. Том II, 5–16; *Велике силе и проблем суверености балканских земаља у другој половини XIX вијека*, Зборник радова са међународног скупа „Национални идентитет и суверенитет у југоисточној Европи“, Београд 2002, 141–168; *Русија и план Петра I Петровића Његоша о стварању славено – српске државе на Балкану*, рад је саопштен на међународном научном скупу: „Југоисточна Европа: политичке и културне концепције“, Београд 2001; *План Петра I о дјеловању црногорско – бокешке и руске војске у Херцеговини и пројекат о ствара-*

њу славно – српске државе под покровитељством Русије, саопштење на међународном научном скупу „Први српски устанак у Црној Гори и Херцеговини и хришћанска Европа (1804–1813)“, Острог – Подгорица, 8–10 октобар 2004; *Распад Југославије – част процеса в Восточној Европе или следствие внутрњег кризиса – резултат дејства националног и конфесионалног фактора*, Међународна научна конференција: Роль конфессий в развитии межнациональных отношений: Россия – Балканы, Поволожье, Самара 2008; *Дипломатия великих держав и освободительные процессы южнославянских народов во время Большого восточного кризиса*, Међународна научна конференција: Россия и освобождение народов юго-восточной Европы от османского ига. (К 130-летию начала русско – турецкой войны 1877–1878 гг.).

Од радова објављених у иностранству издвајамо:

Россия и Черногория в начале XIX века. Русское консульство в Которе в 1804–1806. годах. Санкт–Петербург 2009; L'établissement du consulat français au Monténégro 1807–1808. Conflits actuels Revue d'étude plitique, 95–109, Paris 2003; Владика Василије и пресељавање Црногораца у Русију у другој половини XVIII вијека, Исторические исследования, 98–108, Самара 2004; Ј. Бичков, *Российское консульство в Которе, 1804–1806. г.г. Словноведение, 2005, Н°3. и ССН 0132–1366; Роль русской церкви в создании славянских государств – на примере Черногории*, Славянский алманах, 2005; *Южнославянский мир на рубеже XX–XXI веков*, Славянский алманах, 2005; *Мисија Марко Ивелича в Черногорию (к истории русско–черногорских отношений в начале XIX века)*: тезе са предавања на међународном научном скупу, публиковане у зборнику „Кирилло – Мефодиевские чтения: Материалы международной научно – методологической конференции преподавателей истории, языка и культуры словянских народов 6. июня 2002, Самара 2003, 15–17.

Др Распоповић је аутор и већег броја других радова: чланака, прилога, приказа, биљешки, објављених у часописима на простору бивше Југославије.

Бави се и педагошким радом. На Факултету политичких наука Универзитета Црне Горе, у Подгорци, у статусу је редовног професора, на предметима: *Историја дипломатије и Историја дипломатије Црне Горе*. Аутор је и уџбеника *Историја дипломатије Црне Горе 1711–1818* (у штампи). Р. Распоповић је 2000. и 2001. држао предавања на Дипломатској академији „Гавро Вуковић“, организованој на Правном факултету у Подгорици на предмету *Историја дипломатије Црне Горе*.

На постдипломским студијама на Правном факултету у Подгорици, смјер међународни односи, током зимског семестра 2002. (заједно са проф. др Ђорђем Борозаном) изводио је наставу на предмету *Исто-*

рија дипломатије Црне Горе.

Члан је комисија за одбрану докторских дисертација или појединим ментор својим студентима. Током 2005–2006. је био ангажован на реализацији државног пројекта „Превлака“.

Био је члан уређивачких одбора – редакција часописа: *Историја XX века*, од 2000. *Југословенски историјски часопис* од 1998–2000. и *Архив Југославије* 2001.

ПЕРИОД 2002–2005.

Главни уредник: Ђорђе Борозан

Одговорни уредник: Божидар Шекуларац

Редакција: Јан–Паул Блед (Француска), Андреј Николаевич Сахаров (Русија), Gabriell Schubert (Њемачка), Arduino Angelli (Италија), John D. Treadway (САД), Ђорђе Борозан, Божидар Шекуларац, Момчило Д. Пејовић, Бранислав Ковачевић, Радоица Лубурић, Рајко Вујичић, Љубодрог Димић, Милан Ристовић, Драгана Кујовић.

Секретар Редакције: Вукајло Глушчевић.

Изашли бројеви:

год. 75 (2002) бр. 1–2, 3–4.

год. 76 (2003) бр. 1–2, 3–4.

год. 77 (2004) бр. 1–4.

год. 78 (2005) бр. 1–4.

Рјешење корица и формат часописа остали су исти и за наредни период.

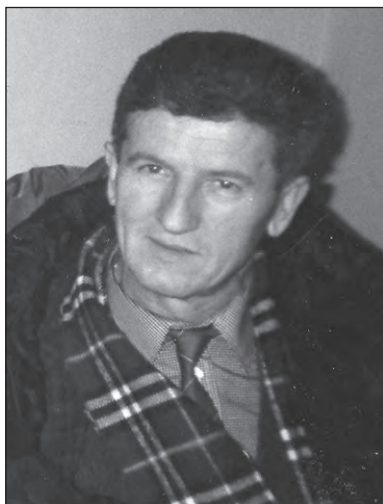
Лектор у овој периоду је био Маријан Миљић, а преводиоци резимеа Славица Перовић, енглески, Виолета Ђорђевић, француски, Јасна Татар и Милорад Ралевић, руски.

Часопис је штампан у „Побједи“ – Подгорица и „Ободу“ – Цетиње.

Свођење часописа на четвороброј свједочи о финансијским проблемима у његовом издавању, неријешеном планском и трајном финансирању.

У садржају часописа заступљене су следеће рубрике: *Чланци; Прилози; Јубилеји; Преводи; Прикази и биљешке; Хроника; In teteriat.*

Божидар Шекуларац, одговорни уредник. (8. март 1944. у Курикућама, Горња Села, општина Беране). Осмогодишњу школу је за-

Бождар Шекуларец

вршио у родном мјесту, а гимназију у Иванграду (1963). На Вишој педагошкој академији у Призрену – Група за руски и српскохрватски језик, дипломирао је 1966, а на Филозофском факултету у Новом Саду – Група за руски језик и књижевност 1972. године. На Филозофском факултету у Задру уписао је 1975. постдипломске студије Помоћне повијесне знаности, у трајању од четири семестра. Студије је успјешно завршио 1978, а у октобру 1980. одбранио магистарски рад *Контекст повеља манастира Светог Николе на отоку Врањина на Скадарском језеру*. Његов магистарски рад је објављен под насловом *Врањинске повеље*.

Доказао је аутентичност повеља и истакао важност тих исправа за црногорску историографију. На истом факултету 1985. одбранио је докторску дисертацију *Валоризација и употреба дукљанско – зетских средњовјековних повеља као изворне грађе за историју црногорског народа*, након чега је промовисан за „доктора хуманистичких знаности из подручја повијесних знаности“.

Др Бождар Шекуларец је више пута боравио на специјализацијама у иностранству: по мјесец дана на Високој педагошкој школи у Москви (1972) и Лењинграду (1990) и три мјесеца у Институту руског језика „А. С. Пушкин“ (1979) на семинарској теми Интензивне методе у настави руског језика као страног. Био је и мјесец дана на студијском боравку у Кијеву (1998). Радио је као наставник руског језика у Речинама код Призрена, професор руског језика у Техничкој школи „Иво Лола Рибар“ у Оцацима и у Мојковачкој гимназији од 1975. године).

У децембру 1982. примљен је за асистента у Историјском институту Црне Горе за средњовјековну националну историју.

Црногорска влада га је у августу 1991. поставила за директора Републичког завода за школство Црне Горе, гдје је радио до његовог укидања 10. октобра 1996. године, потом се враћа у Историјски институт Црне Горе. Влада га је 1998. именовала за помоћника министра просвјете и науке, Сектор за науку и универзитет. Др Шекуларец је биран у научна и наставно – научна звања: у новембру 1989. изабран је у звање вишег научног сарадника, а пошто се вратио у Историјски институт изабран је (1995) у звање научног савјетника. На Филолошком факултету у

Приштини, у децембру 1989, изабран је за доцента за методiku наставе руског језика, а на Универзитету Црне Горе у јуну 1994. за доцента за предмет *Методика наставе руског језика* – на Филозофском факултету у Никшићу. Такође, Филозофски факултет у Приштини ангажовао га је за наставу из предмета *Помоћне историјске науке* на постдипломским студијама Одсека за историју (1991), а од јула 1994. за члана комисије за одбрану магистарских и докторских дисертација; био је ментор и предсједник комисије неколиким кандидатима. Пуних седамнаест година (прво у Приштини, а затим у Никшићу) изводи наставу из предмета *Методика наставе руског језика*.

Такође, врло значајан дио стручног рада др Б. Шекуларца чине његови преводи са старословенског, црквенословенског и руског језика. Два пута је вршио дужност директора Историјског института Црне Горе (2001. и 2008) био је члан разних универзитетских органа и комисија, члан жирија награде „Октоих“ (1994–1996), Награде „Миротслављево јеванђеље“, члан Предсједништва Друштва историчара Црне Горе (1982–1987). Био је члан неколико црногорских делегација и стручних тимова из области науке и образовања на међународном нивоу. Др Б. Шекуларца је учествовао на више домаћих и међународних скупова са рефератима и саопштењима на историјске, културолошке и друге теме.

Био је, и сада је, члан више комисија за науку, просвјету и културу, разних одбора, савјета и вијећа, универзитетских форума, струковних удружења. Посебно ваља истаћи: члан је Редакције за историју Црне Горе (од 24. маја 1991), Одбора за реформу образовања у Црној Гори (од 2000. год). Један је од утемељивача и редовни члан Дукљанске академије наука и умјетности, члан је црногорског ПЕН центра и Матице црногорске. Руководилац је научног сектора у Историјском институту Црне Горе.

Сарадник је у више научних и стручних часописа. Био је главни и одговорни уредник часописа *Васпитање и образовање* (од октобра 1991. до 1996) и његов одговорни уредник од 1998. године. Члан је Редакције часописа *Архивски записи* (од 1994), као и више зборника радова и других издања Историјског института Црне Горе. Био је одговорни уредник часописа *Историјски записи* од 2002–2005. године. Учествовао је у раду бројних научних скупова, различите тематике, у земљи и иностранству, заступљен у зборницима радова.

Др Божидар Шекуларца је добитник више значајних признања и награда.

Библиографија Б. Шекуларца премашује 550 библиографских јединица. Посебна издања: *Врањинске повеље: XIII – XV вијек*, Титоград

1984; *Свети Ђорђе испод Горице*, Титоград 1985; *Дукљанско – зетске повеље*, Титоград 1987; *Добриловина и добриловински Катастик*, Мојковац 1988; *Паштровске исправе*, књ. 2/приредили Божидар Шекуларац et al; *Страни језик у настави*, Будва – Никшић 1990; *Руски језик: збирка стручних текстова: за III и IV разред стручних школа*, Подгорица – Београд 1993; *Цетињски љетопис* / приредио Б. Шекуларац, Цетиње 1993; *Трагови прошлости Црне Горе: средњовјековни натписи и записи у Црној Гори*, Цетиње – Подгорица 1994; *Црногорски анали или Цетињски љетопис* / превео и приредио Божидар Шекуларац. – 2. преведено изд., Цетиње 1996; Василије Петровић Његош, *Историја и књижевност* / приредио и превео Божидар Шекуларац, У: Књижевност Црне Горе од XII до XIX вијека, књ. 12, Цетиње 1996; *Помоћне историјске науке* / у коауторству са Марком Атлагићем, Приштина 1997; *Кратки опис о Зети и Црној Гори* / превео и приредио Божидар Шекуларац, Подгорица 1998, *Уједињење Црне Горе и Боке: 1813–1814: збирка докумената*. Књ. 1 и 2 / редакција Б. Шекуларац... и др., Подгорица – Котор 1998; *Житије Светог Петра Цетињског* / уводно слово, превод и приређивање Божидар Шекуларац, Подгорица 1999; *(Петсто) 500 година Ободске штампарије: споменица*, Цетиње 1999; *Паштровске исправе књ. 3* / приредио Божидар Шекуларац, Петровац на Мору, 1999; *Дукљанско – црногорски историјски обзори*, Цетиње 2000; *Црногорски грбовник* у коауторству са Александром Сашом Самарцићем, Цетиње 2006; *Црна Гора у доба Војислављевића*, Цетиње 2007; *Беранска Бјеласица, Горња Села* / у коауторству са Вуксаном Обрадовићем, Беране 2007; *Ономастикон Горњих Села*, Цетиње 2008.

Др Б. Шекуларац је писао на разне теме. Своје радове је објављивао у многим часописима, листовима и зборницима, у којима су штампани и његови есеји, преводи, осврти и прикази, фелетони и други текстови.

ПЕРИОД 2006–2009.

Одговорни уредник: Ђорђе Борозан

Редакција: Jan–Paul Bled (Француска), Андреј Николаевич Сахаров (Русија), Gabriell Schubert (Њемачка), Arduino Angelli (Италија), John D. Treadway (САД), Ђорђе Борозан, Божидар Шекуларац, Шербо Растодер, Бранислав Ковачевић, Радоица Лубурић, Рајко Вујичић, Љубодраг Димић, Милан Ристовић, Драгана Кујовић.

Секретар Редакције: Раденко Шћекић.

Изашли бројеви:

год. 79 (2006) бр. 1–4.

год. 80 (2007) бр. 1–4.

год. 81 (2008) бр. 1–4.

Лектор: *Маријан Миљић*.

Превод резимеа и садржаја за број 1–4/2006: *Милорад Ралевић*, руски, *Марина Вукићевић*, француски, *Јасмина Ђорђевић*, енглески.

Штампа: Штампарија „Обод“ Цетиње. – Тираж 500. – Годишња претплата за Црну Гору 15 €, а за иностранство 30 €. Цијена по једном броју 4 €.

Четвороброј за 2007. годину посвећен је осамдесетогодишњици *Записа – Историјских записа: 1927–2007*.

У садржају часописа за 2007. заступљене су следеће рубрике: *Јубилеји; Чланци; Огледи; Прилози, Прикази*. У суштини, уз мање варијације, према потреби, концепција и структура часописа се сачувала од оснивања до данас. Такође, реноме и научни углед, чак и у годинама „које су појели скакавци“.

Ђорђе Борозан, главни и одговорни уредник – (20. април 1947. на Бокову – Цетиње). Осмогодишњу школу и гимназију завршио на Цетињу, Филозофски факултет у Београду – Група за општу и националну историју, дипломирао 1972. године. На истом факултету магистрирао на теми *Црна Гора и Дубровник у вријеме Шћепана Малог*, а докторат историјских наука стекао одбраном рада *Велика Албанија – поријекло – идеје – пракса*. У Београду је радио у Савезном секретаријату за иностране послове (Дипломатски архив), на Институту за новинарство као научни сарадник и одговорни уредник часописа *Новинарство*; у *Комунисту*, редакција за иностранство, уредник часописа *Questions actuelles du socialisme*; у Институту за савремену историју као виши научни сарадник и главни и одговорни уредник часописа *Историја 20. века*. Од 2001. године на Филозофском факултету у Никшићу професор је на Катедри за историју на предмету Историја

Ђорђе Борозан

јужнословенских народа од XVI вијека до 1918. Од 2002. до 2007. године био је директор Историјског института Црне Горе. Научни је савјетник; главни и одговорни уредник часописа *Историјски записи* и више посебних издања Историјског института, предсједник Научног вијећа Института, руководилац пројекатâ: *Историја Црне Горе од 1878. до савремености*; *Црна Гора и Албанци у XIX и XX вијеку*; *Албански фактор југословенске кризе*. Био је члан Сената Универзитета Црне Горе; предсједник Комисије за историју Савјета Министарства просвјете и науке Црне Горе; уредник издања Универзитета Црне Горе за друштвене науке; предсједник Савјета Центра за историју југоисточне Европе – Београд и Cold war studies centre LSE – Лондон; члан савјета и редакције за приређивање грађе, књига: *Југословенско – совјетски односи 1945–1956.* и *Црна Гора у дипломатским списима руског Министарства иностраних дјела*. Оглашавао се у штампаним и електронским медијима о питањима: југословенско–албански и црногорско–албански односи од краја XV до деведесетих година XX вијека; историја и историографија; едукативна функција историје у наставно – образовним програмима; питања историјског, етничког и духовног идентитета и проблеми савремене историје. На научним скуповима у земљи и иностранству подносио саопштења која су публикована у зборницима радова и другим публикацијама. Као професор на Филозофском факултету у Никшићу на предмету *Источно питање* и на Правном факултету у Подгорици на предмету *Дипломатија Црне Горе* ангажован као ментор или члан комисија за више магистарских и докторских теза. Од 2006. ванредни је члан Црногорске академије наука и умјетности. Предсједник је одбора за историју ЦАНУ. Редовни је професор UDG (Универзитета Доња Горица) – Подгорица.

Објављене монографије и уџбеници: *Велика Албанија – поријекло – идеје – пракса*, Београд 1995; *125 година Друге београдске гимназије*, Београд 1995; *Југословенска држава и Албанци*, том I (коаутор Љ. Димић), Београд 1998; *Југословенска држава и Албанци*, том II (коаутор Љ. Димић), Београд 1999; *Косово и Метохија у великоалбанским плановима 1878–2000*, Београд 2005; *Косово и Метохија – живот живих* (коаутори В. Стојанчевић, Љ. Димић), Београд 2005; *Уџбеник за трећи разред гимназије* (коаутори С. Кнежевић, С. Шаботић), Подгорица 2003; *Југословенско – совјетски односи (1945–1955)* (коаутори Љ. Димић, М. Милошевић), Београд – Москва, 2008–2009.

Чланци и расправе: *Револуционарни покрет на Београдском универзитету и Први конгрес студената Југославије 1940*, у књ. „Педесетогодишњица КПЈ и СКОЈ–а 1919–1969“, Београд 1970, стр. 125–148; *Везе и односи Дубровачке Републике са Црном Гором од 1750. до појаве Шћепана Малог у Мајинама*, Историјски гласник 1–2, Београд 1977, стр.

205–220; *Питање „Велике Албаније“ у југословенско – албанским односима*, Војноисторијски гласник, Београд 1995, 1, стр. 87–96; *Косово и Метохија у концептима територијалне и етничке Албаније*, Југословенски историјски часопис, Београд 1997, 1, стр. 169–178; *Посредник мира иза „гвоздених завјеса“ (разговори Тито – Хрушчов у Кремљу 1956. године)*, Војноисторијски гласник, Београд 1997, 1, стр. 94–114; *Југославија и Албанија (смисао ратног искуства 1941–1945)*, у зборнику радова „Други свјетски рат – 50 година касније“, књига I, Београд 1997, стр. 555–560; *Историјско – епски смисао мојковачке епепеје*, у зборнику радова „Мојковачка операција 1915–1916“, Подгорица 1997, стр. 351–356; *Историчар пред изазовима савремене епохе*, Историја 20. века, Београд 1998, 1, стр. 169–174; *Сјеверна Албанија и Албанци у политичким плановима краља Николе*, у зборнику радова „Краљ Никола – личност, дјело и вријеме“, Подгорица 1998, стр. 299–324; *Историјско и епско у мојковачкој епепеји*, Гласник ЦАНУ, Подгорица 2000, 18, стр. 117–125; *Критичко преиспитивање националних идентитета Срба и Хрвата у југословенској држави*, Југословенски историјски часопис, Београд 2000, 1–2, стр. 209–216; *Сјевероалбанска племена у плановима и политици династије Петровић – Његош*, у зборнику радова са научног скупа „Династија Петровић–Његош“, Научни скупови ЦАНУ, књ. 60, Подгорица 2000, стр. 69–87; *Етнодемографические особености Југославског федерализма, в етнография переписи – 2002*, Москва 2003, п. 147–168; *Црна Гора на почетку Првог балканског рата од 8. до 16. октобра 1912*, Историјски записи, 3–4, Подгорица 2003; *Срби и Хрвати у социјалистичкој Југославији – питање идентитета*, у зборнику „Дијалог повјесничара – историчара“, 9, Загреб 2004, стр. 208–231; *Боково – село у старој Црној Гори*, у зборнику „Село у Црној Гори“, ЦАНУ, Подгорица 2004, стр. 403–413; *Косово и Метохија у пројекту „Велика Албанија“*, у зборнику „Косово и Метохија у светлу етнологије“, Београд 2004, стр. 451–464; *Црна Гора од XVI вијека до 1918*, „Родина“ (в Россия и Черногория), Москва 2005; *The Yugoslav – albanian relations in the first decade of the cold war; book Great powers and small countries in cold war 1945–1955 – Issue of the ex–Yugoslavia*, London 2005, p. 122–143; *Montenegro (1500–1918)*, Osterreichische osthefte, Wien 2005, p. 177–193; *Историографија пред изазовима савремености*, Васпитање и образовање, Подгорица 2007, стр. 3–18.

* * *

О *Записима* и *Историјским записима* написан је велики број чланака, прилога и приказа било након појединих периода у њиховом излагању или поводом већих годишњица и јубилеја у њиховој повјесници, било у бројевима посвећеним обради појединих тема:

Бојовић, Ј(ован) Р.: Педесет година *Историјских записа* 1927–1977, У : ИЗ. – Год. XXX, књ. XXXIV, 1 (1977), стр. 5–11; Бојовић, Јован Р.: Уз шездесетогодишњицу *Записа* – *Историјских записа* (1927–1987), У : ИЗ. – Год. LX, бр. 1 (1987), стр. /5/–8. Уз овај прилог дате су фотографије насловних страна *Записа* из 1927. и 1935. године и *Историјских записа* из 1948. и 1953. године, као и фотографије Душана Вуксана, Риста Драгићевића, Јагоша Јовановића и заједничка фотографија Радосава Меденице и Јована Р. Бојовића; Бојовић, Јован Р.: Улога *Записа* – *Историјских записа* у изучавању историје Црне Горе, У : ИЗ. – Год. LXIII, бр. 1–2 (1990), стр. 9–20; Булатовић, Радомир: Анализа *Историјских записа* о социјално – економским аспектима НОР–а у Црној Гори, У : ИЗ. – Год. LXIII, бр. 1–2 (1990), стр. /141/–146; Војиновић, Перко: Обрада селаштва у Црној Гори на страницама *Записа* и *Историјских записа*, У : ИЗ. – Год. LXIII, бр. 1–2 (1990), стр. /97/–109; Вујачић, Слободан: *Записи* и покрет социјалне литературе у Црној Гори, У : ИЗ. – XXX, књ. XXXIV, 1 (1977), стр. 207–214; Вујачић, Слободан: Књижевност у *Записима*, У : ИЗ. – Год. LX, бр. 1 (1987), стр. /165/–175; Вујовић, Димо: Обрада међуратне историје на страницама *Историјских записа*, У : ИЗ. – Год. XXXVIII, 1 (1985), стр. 113–119; Вукмановић, Јован: Преглед етнографско – фолклорних прилога у цетињским *Записима*, У : ИЗ. – Год. LXIII, бр. 1–2 (1990), стр. /129/–133; Вукмановић, Саво: О књижевно – историјским радовима Николе I Петровића Његоша у цетињским *Записима*, У : ИЗ. – Год. LXIII, бр. 1–2 (1990), стр. /91/–95; Драгићевић, Ристо Ј.; *Пет година Историјских записа*, У : ИЗ. – Год. VI, књ. IX, 2 (1953), стр. 561–573; Драгићевић, Ристо Ј.: *Записи* – гласник цетињског Историјског друштва (1935–1941), У : ИЗ. – Год. XX, књ. XXIV, 3 (1967), стр. 405–421. Преглед излажења часописа и преглед рада Историјског друштва – на основу сачуваних списа и ауторових биљежака; Јовановић, Радоман: Црногорско – руски односи на страницама *Историјских записа*, У : ИЗ. – Год. LXIII, бр. 1–2 (1990), стр. /87/–90; Лакић, Зоран: *Историјски записи* и научна критика, У : ИЗ. – Год. LXIII, бр. 1–2 (1990). /167/–180; Лакић, Зоран: Од *Записа* до *Историјских записа* (1927–1997), У : ИЗ. – LXX, бр. 4 (1997), стр. 7–17; Марковић, Марко: О промјенама у уредништву *Записа* 1932. године, У : ИЗ. – Год. LXIII, бр. 1–2 (1990), стр. /111/–116; Марковић, Бранислав: Економска историја Црне Горе на страницама *Записа*, У : ИЗ. – Год. LXIII, бр. 1–2 (1990), стр. /147/–155; Мартиновић, Марија: Архивска грађа у црногорским часописима до 1916. године, У : ИЗ. – Год. LXIII, бр. 1–2 (1990), стр. /189/–196; Меденица, Радосав: *Страни преглед*, У : Записи. – Год. II, 5 (1928), стр. 311; Меденица, Радосав: Покретање часописа *Записи* 1927. године, У : ИЗ. – Год. XXX, књ. XXXIV, 1 (1977), стр. 215–221; Милошевић, Милош: Неколико запажања о научној периодици као

аналитичкој етапи на путу ка синтези – са становишта архивских установа, У : ИЗ. – Год. LXIII, бр. 1–2 (1990), стр. /181–184; Милутиновић, Коста: Југословенско обиљежје *Записа и Историјских записа*, У : ИЗ. – Год. LXIII, бр. 1–2 (1990), стр. /21–52; Никчевић, Томица: Прилог дискусија уз чланак „Пет година *Историсјких записа*“, У : ИЗ. – Год. X, књ. XIII, 1–2 (1957), стр. 343–367. Поводом текста „О петогодишњици *Записа* (Записи, 1932, VI, књ. X, 1, стр. 1–6); О петогодишњици *Записа*, У : Записи. – Год. VI, књ. X, 1 (1932), стр. 1–6; Пајовић, Радоје: Историја II свјетског рата на страницама *Историјских записа*, У : ИЗ. – Год. LXIII, бр. 1–2 (1990), стр. /135–140; Пејовић, Ђоко: *Записи* – часопис за науку и књижевност (1927–1933), У : ИЗ. – Год. XX, књ. XXIV, 3 (1967), стр. 391–403; Пејовић, Ђоко Д.: *Историјски записи* (1948–1966), У : ИЗ. – Год. XX, књ. XXIV, 3 (1967), стр. 423–439; Радојичић, Драгана: Етнологија у послератној научној периодици у Црној Гори, У : ИЗ. – Год. LXIII, бр. 1–2 (1990), стр. /185–188; Распоповић, Радосав: Извјештај о раду редакције *Историјских записа* за период јун 1998 – јун 2002, У : ИЗ. – Год. LXXIV, бр. 3–4 (2001), стр. /345–350; Ријеч уредништва, У : ИЗ. – Год. I, књ. I, 1–2 (1948), стр. 1–2, Поводом покретања *Историјских записа*; Шекуларац, Божидар: Средњовјековна изворна грађа на страницама *Записа*, У : ИЗ. – Год. LXIII, бр. 1–2 (1990), стр. /53–62.

Такође, објављивана је библиографија *Записа и Историјских записа*. Прво, парцијално у *Историјским записима* а потом као монографске публикације: др Василије Јововић, *Библиографија записа – Историјских записа: 1927–1987*, Подгорица 1989; др Василије Јововић, Нада Драшковић: *Записи – Историјски записи: 1927–2007*: библиографија, Подгорица 2007, 822 стр. *Библиографија* обухвата 5060 библиографских јединица. Тако ова књига повезује године, деценије, уреднике и уредништва, текстове и њихове ауторе.

Факсимил коричне библиографије
Записа и Историјских записа
1927-2007